

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

Vývoj cestovního ruchu v České republice

Bc. Žaneta Hejná

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Žaneta Hejná

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vývoj cestovního ruchu v ČR

Název anglicky

Development of tourism in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem této diplomové práce bude na základě analýzy vybraných ukazatelů zhodnotit stav a vývoj hromadných ubytovacích zařízení v České republice. Výsledkem práce bude následně prognóza jejich vývoje.

Metodika

První část práce bude zaměřena na prostudování dostupných publikací a povede k objasnění základních pojmů zkoumané problematiky. Analýza získaných dat bude provedena pomocí statistických metod z oblasti časových řad.

Doporučený rozsah práce

40-50

Klíčová slova

Cestovní ruch, turista, cestování, vývoj, statistika, analýza.

Doporučené zdroje informací

- GOELDNER, Charles R. a J. R. Brent RITCHIE. Cestovní ruch: principy, příklady, trendy. Přeložil Lucie SCHÜREROVÁ. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-251-2595-3.
- KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. Skripta. ISBN 978-80-244-5189-3.
- PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. Ekonomika turismu: turismus České republiky. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3.
- RYGLOVÁ, Kateřina. Cestovní ruch: soubor studijních materiálů. Vyd. 3., rozš. Ostrava: Key Publishing, 2009. Management. ISBN 978-80-7418-028-6.
- SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil. Statistické metody II. 1. vyd. Praha: ČZU, 2008. 105 s. Provozně ekonomická fakulta. ISBN 978-80-213-1736-9.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Andrea Jindrová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2019

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj cestovního ruchu v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6. 4. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Andree Jindrové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za trpělivost a ochotu při zpracování práce.

Vývoj cestovního ruchu v České republice

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vývojem cestovního ruchu v České republice. Cílem této diplomové práce je pomocí statistických metod zhodnotit vývoj vybraných ukazatelů - hromadných ubytovacích zařízení v České republice za období 2000–2018.

Teoretická východiska jsou úvodem do problematiky základních pojmů cestovního ruchu, historického vývoje cestovního ruchu, faktorů, které ovlivňují toto odvětví a trhu cestovního ruchu. Pozornost je věnována také spotřebě a zaměstnanosti cestovního ruchu. Teoretickou část uzavírá kapitola o organizacích, které působí v cestovním ruchu, jak v České republice, tak celosvětově a popis hromadných ubytovacích zařízeních.

Vlastní práce je zaměřena na zhodnocení dostupných ukazatelů pomocí statistických metod. Pomocí vybraných metod časových řad jsou vypočítány elementární charakteristiky časových řad. A pomocí trendových funkcí jsou vytvořeny predikce.

Závěr práce hodnotí výsledky vlastní práce. Závěr poukazuje i na skutečnost, že se v roce 2020 cestovní ruch výrazně sníží.

Klíčová slova: Cestovní ruch, turista, cestování, vývoj, statistika, analýza, Česká republika, hromadné ubytovací zařízení

Tourism development in the Czech republic

Abstract

Our thesis concerns itself with the development of travelling industry in the Czech Republic. The goal of the thesis is to evaluate the development of selected indicators - accommodation establishments in the Czech Republic in the period between 2000 - 2018 - by means of statistical methods.

The theoretical basis introduces basic principles of travelling industry, historical development of travelling industry, factors which influence this industry and the travelling market. Attention is also paid to consumption and employment in travelling industry. The theoretical part is concluded with a chapter focusing on organisations active in travelling industry, both in the Czech Republic and worldwide.

The thesis itself focuses on an evaluation of indicators available from statistic methods. Elementary characteristics of time series are calculated with the help of selected methods of time series. Predictions are established based on trend functions.

The conclusion evaluates the results of the thesis itself. It also points at the fact that travelling industry will considerably decline in the year 2020.

Keywords: Tourism, tourist, travel, development, statistics, analysis, Czech republic, accommodation establishments,

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	19
3.1 Základní pojmy cestovního ruchu	19
3.2 Vývoj cestovního ruchu	20
3.2.1 Předfáze (prefáze) vývoje cestovního ruchu.....	21
3.2.2 Počáteční fáze vývoje cestovního ruchu	22
3.2.3 Rozvojová fáze vývoje cestovního ruchu	22
3.2.4 Vrcholová fáze vývoje cestovního ruchu.....	23
3.2.5 Vývoj cestovního ruchu v Československu, České republice	23
3.3 Dělení cestovního ruchu.....	26
3.4 Faktory ovlivňující cestovní ruch.....	28
3.5 Dopady cestovního ruchu.....	31
3.6 Trh cestovního ruchu.....	32
3.6.1 Poptávka cestovního ruchu	32
3.6.2 Nabídka cestovního ruchu	33
3.7 Spotřeba v cestovním ruchu	34
3.8 Zaměstnanost v cestovním ruchu	34
3.9 Mezinárodní organizace cestovního ruchu.....	35
3.10 Organizace cestovního ruchu v České republice	36
3.11 Hromadná ubytovací zařízení	38
4 Vlastní práce	43
4.1 Počet hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000-2018.....	43
4.2 Počet hromadných ubytovacích zařízení v krajích v roce 2012 a 2019.....	44
4.3 Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních	45
4.4 Počet hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních.....	47
4.5 Počet hostů rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	48
4.6 Porovnání počtu hostů nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	49
4.7 Počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	50
4.8 Počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	51
4.9 Porovnání počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	52

4.10	Průměrný počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	53
4.11	Průměrný počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	54
4.12	Porovnání průměrného počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	56
4.13	Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR	56
4.14	Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR	58
4.15	Celková spotřeba cestovního ruchu v ČR	60
4.16	Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu	63
4.17	Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky	65
5	Závěr a diskuse	67
6	Seznam použitých zdrojů	72
7	Přílohy	76

Seznam tabulek

Tabulka 1	Počet hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000-2018	44
Tabulka 2	Počet hromadných ubytovacích zařízení v České republice v letech 2012 a 2019	45
Tabulka 3	Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních	46
Tabulka 4	Počet hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	47
Tabulka 5	Počet hostů rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	48
Tabulka 6	Počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	51
Tabulka 7	Počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	52
Tabulka 8	Průměrný počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	54
Tabulka 9	Průměrný počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	55
Tabulka 10	Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR	57
Tabulka 11	Trendová funkce – spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR	58
Tabulka 12	Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR	59
Tabulka 13	Trendová funkce – Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR	60
Tabulka 14	Celková spotřeba cestovního ruchu v ČR	61
Tabulka 15	Trendová funkce – celková spotřeba cestovního ruchu v ČR	62
Tabulka 16	Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu	64
Tabulka 17	Trendová funkce – počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu	64
Tabulka 18	Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky	66

Seznam grafů

Graf 1	Porovnání počtu hostů nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	49
Graf 2	Porovnání počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	53

Graf 3 Porovnání průměrného počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	56
Graf 4 Spotřeba příjezdového cestovního ruchu.....	58
Graf 5 Spotřeba domácího cestovního ruchu.....	60
Graf 6 Celková spotřeba cestovního ruchu	62
Graf 7 Spotřeba cestovního ruchu	63
Graf 8 Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu	65

Seznam příloh

Příloha 1 Počet hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000-2018.....	76
Příloha 2 Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních.....	76
Příloha 3 Počet hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních.....	77
Příloha 4 Počet hostů rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních	77
Příloha 5 Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních – nerezidenti	78
Příloha 6 Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních – rezidenti	78
Příloha 7 Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky	79

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

HUZ – Hromadné ubytovací zařízení

MV – Ministerstvo vnitra

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

1 Úvod

Cestování existuje již stovky let, ale o cestovním ruchu se začíná hovořit až v 19. století. Cestovní ruch se jako masová záležitost začal více rozvíjet před několika desetiletími a postupem času se stává nejrychleji rostoucím hospodářským odvětvím světa. Důvodem je rychlý rozvoj technologií, hlavně postupná digitalizace celého světa. Produkty cestovního ruchu se stávají dostupnější a lidé toho začínají využívat.

Cestování je chápáno jako obecný pojem, který představuje člověka nebo skupinu, která se přemísťuje v čase a prostoru. Kdežto cestovní ruch představuje jedno z odvětví ekonomiky daného státu a řídí se určitými pravidly a omezeními. Jelikož se jedná o odvětví ekonomiky, tak významně ovlivňuje ekonomickou situaci zemí a jejich regionů a je schopné vytvářet nová pracovní místa, která jsou důležitá pro další rozvoj cestovního ruchu.

Organizace, které působí na poli cestovního ruchu, se snaží o ještě větší zapojení i méně vyspělých států světa do cestovního ruchu, aby se zvyšovalo povědomí o těchto státech a následně i jejich příjmy plynoucí z cestovního ruchu. Cestovní ruch je ovlivňován mnoha faktory, které na toto odvětví působí jak pozitivně, tak i negativně. Jedním z hlavních faktorů je bezpečnost země. Státy se snaží o zachování bezpečnosti jak v rámci legislativních opatření, tak na úrovni ochrany obyvatelstva ve městech a obcích.

Cestovní ruch je nedílnou součástí života většiny lidí na celém světě. Lidé cestují z důvodu uspokojování vlastních potřeb, za účelem odpočinku či relaxace. Další část lidí pracuje v oblasti cestovního ruchu a tím uspokojuje potřebu finanční. Cestování je závislé na stylu života daného člověka, záleží, kolik je ochoten věnovat času ale i finančních prostředků na podnikání cest v rámci své země či navštěvování zahraničí. Cestování lidem umožňuje poznávat celý svět, nové kultury, tradice, zvyky, cizí jazyky a přispívá ke zvyšování vzdělanosti lidí.

Cestovní ruch je odvětvím, které se stále rozvíjí a bude přinášet stále nové trendy, které budou lidé vyhledávat. Začínají se rozvíjet nové typy dopravních služeb, hlavně bleskový nárůst letecké dopravy, který souvisí i s rozšířením destinací, které se začínají

nově objevovat, začínají vznikat nové typy ubytování, které lákají cestovatele a rozšiřuje se gastronomický průmysl.

Česká republika patří mezi země, které mají dobré předpoklady pro další rozvoj cestovního ruchu po stránce kulturněhistorické, přírodní a v dnešní době i bezpečnostní

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je pomocí statistických metod z oblasti časových řad zhodnotit vývoj hromadných ubytovacích zařízení v České republice za období 2000–2018. Posoudit, zda byl tento vývoj stabilní, rozvíjel se nebo upadal v daném období. A následně určení prognózy vývoje hromadných ubytovacích zařízení.

Zkoumány budou ukazatele týkající se počtu hromadných ubytovacích zařízení na území celé České republiky, ale také v jednotlivých krajích, návštěvnosti rezidentů a nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízení, počtu přenocování, spotřeby cestovního ruchu a počtu zaměstnaných osob v cestovním ruchu a jejího podílu na celkové zaměstnanosti České republiky.

2.2 Metodika

První část práce bude zaměřena na prostudování dostupných publikací a povede k objasnění základních pojmů zkoumané problematiky. Analýza získaných dat bude provedena pomocí statistických metod z oblasti časových řad.

Analýza časových řad:

Časová řada je definovaná jako soubor pozorování charakteristiky ukazatele, který je uspořádán v čase od minulosti do přítomnosti (Svatošová a Kába 2008, s. 38)

Dělení časových řad:

- 1) podle charakteru ukazatele:
 - a. intervalové časové řady, což jsou řady ukazatelů, kde hodnoty závisí na délce časového intervalu sledování (měsíc, rok)
 - b. okamžikové časové řady, což jsou řady ukazatelů, kde hodnoty závisí na jistých časových okamžicích, nikoli na délce časového intervalu sledování (Arlt, Arltová, 2009, s. 11).

U intervalových časových řad lze zjistit průměr dat pouhým sečtením všech zjištěných údajů a vydělením počtem intervalů u okamžikové časové řady toto není možné.

U okamžikových časových řad je zapotřebí odvodit typickou hodnotu ukazatele (tedy určení průměru z daného a období hned následujícího – chronologický průměr) a celkový průměr se pak odvodí ze všech typických hodnot za všechna období zaznamenaných v časových řadách (Souček, 2007, s. 168).

2) podle délky:

- a. krátkodobé, kde periodičita ukazatele je kratší než 1 rok
- b. dlouhodobé, kde periodičita překračuje 1 rok (Svatošová, Kába, 2008, s. 38).

Srovnatelnost údajů v časové řadě

Pro porovnávání dat v časové řadě je podstatné, aby data byla srovnatelná z věcného, prostorového a časového hlediska. Pro **věcnou srovnatelnost** je podstatné, aby byl daný ukazatel vždy stejně obsahově vymezen. Pokud se v čase obsahované vymezení změnilo, jsou data neporovnatelná. **Prostorová srovnatelnost** souvisí se stále stejným geografickým územím, ke kterému se váží údaje v časových řadách. U **časové srovnatelnosti** je nutné pracovat se stejně dlouhými intervaly (Hindls a kol, 2007, s. 251).

Elementární charakteristika časových řad

Pro zkoumání rychlosti změn hodnot sledovaného ukazatele, tzv. dynamiky vývoje časových řad, v závislosti na čase, je možné použít různé statistické charakteristiky.

Absolutní charakteristiky pomáhají absolutně porovnat hodnoty jednotlivých elementů časové řady (Svatošová, Kába, 2008, s. 38). Nejpoužívanější je **první diference** (absolutní přírůstky), která definuje rozdíly sousední pozorované řady tzv. absolutní přírůstek nebo úbytek zkoumaného ukazatele v daném období vůči období bezprostředně předcházejícímu. Z toho vyplývá, že prvních absolutních diferencí je celkem $n - 1$.

Vzorec první diference:

$$dy_t = y_t - y_{t-1} \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (1)$$

kde: dy_t ...první diference

y_t ...současná hodnota ukazatele

y_{t-1} ...bezprostředně předcházející hodnota ukazatele

t...časová proměnná

U časových řad se používají také relativní charakteristiky růstu/poklesu, které jsou bezrozměrnými veličinami. K relativním charakteristikám patří: **koeficient růstu** (popisuje rychlost změn členů v časové řadě (Svatošová, Kába, 2008, s. 39)) a **tempo růstu** (koeficient růstu vyjádřený v procentech).

Vzorec koeficientu růstu:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (2)$$

kde: k_t ...koeficient růstu

y_t ...současná hodnota ukazatele

y_{t-1} ...bezprostředně předcházející hodnota ukazatele

t...časová proměnná

Průměrný koeficient růstu je definován jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů růstu (k_t). Má smysl pouze v případě, kdy časová řada vykazuje monotónní vývoj (hodnoty buď stále klesají nebo rostou). Časová řada může být i rozdělená, pokud nevykazuje jen klesající nebo rostoucí charakter.

Vzorec průměrného koeficientu růstu:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \cdot \frac{y_3}{y_2} \cdot \dots \cdot \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (3)$$

Dekompozice časových řad

Modelování časových řad pomocí klasického modelu popisuje formy pohybu časové řady nikoli příčiny dynamiky dané časové řady. Časová řada se skládá z několika složek, ale nemusí však obsahovat všechny.

Trendová složka je dlouhodobá celková tendence vývoje časové řady, může být rostoucí, klesající nebo konstantní, to znamená, že hodnoty dané časové řady se nachází na neměnné úrovni (Hindls a kol., 2007, s. 254).

Periodické složka je důsledkem periodicky se opakujících faktorů působících na sledovaný jev. Podle délky periody se rozlišuje: krátkodobé kolísání, kde je periodika opakování kratší než jeden rok, sezónní kolísání, kde periodika je roční a cyklické kolísání, kde se pravidelná periodika opakuje za období delší než jeden rok (Svatošová, Kába, 2008, s. 41). Dle Hindlse a kol. (2007, s. 255) je někdy periodické (cyklické) kolísání zahrnuto pod trendovou složku, jako její část.

Náhodná složka je vyvolána vedlejšími faktory náhodného charakteru. Náhodná složka se projevuje výkyvy časové řady. Tyto výkyvy jsou drobné, ojedinělé a hlavně nepravidelné a není je možné předvídat (Svatošová, Kába, 2008, s. 41).

Trend se zpravidla popisuje následujícími funkcemi:

$$\text{Lineární trend} \quad T_t = a + bt \quad (4)$$

$$\text{Kvadratický trend} \quad T_t = a + b_t + c_t^2 \quad (5)$$

kde: b_0, b_1, b_2, \dots neznámé parametry

$t \dots$ časová proměnná, $t = 1, 2, \dots, n$

Vyrovňování časových řad

Jedná se o očištění časové řady o sezónní a náhodnou složku, ale se zachováním složky trendové.

Vyrovňování časových řad se provádí analytickým a mechanickým vyrovňáváním časové řady. Metoda analytického vyrovňování časových řad vychází ze zásady, že nelze porovnávat starší a novější hodnoty, protože nemají stejnou informační hodnotu pro stanovení trendu a pro určení budoucího vývoje jsou významné nejaktuálnější informace. Proto využívá **metody nejmenších čtverců**, kdy se trendové funkce stanovují způsobem, kdy se přiřazuje jednotlivým čtvercům váha, která se do minulosti exponenciálně zmenšuje.

Druhým postupem je mechanické vyrovňování, které využívá **metodu klouzavých průměrů**, tedy posloupnost aritmetických průměrů. Jedná se o metodu, která vykazuje

pravidelnější průběh časové řady a je očištěna od náhodných a případně sezónních složek. (Souček, 2007, s. 181, Svatošová, Kába, 2008, s. 42-43)

Volba vhodného modelu trendu

Procedura odhadu se týká strukturálních parametrů modelu, ale i parametrů míry shody tzv. stochastické struktury modelu. Stochastické struktury předávají informace o stupni souladu teoretických a empirických hodnot.

Standardním ukazatelem je **index determinace** (I^2), který slouží k popisu stupně shody modelu s empirickými údaji. Čím více se hodnota I^2 blíží jedné, tím lépe model popisuje zkoumaný jev. Naopak, pokud se hodnota I^2 blíží spíše k nule, tím je menší soulad modelu s časovou řadou. Funkce, která vede k maximální hodnotě indexu determinace I^2 nejlépe vystihuje reálný vývoj zkoumaného jevu v minulosti, a tudíž bude i nejlépe vystihovat skutečnost v budoucnosti (Svatošová, Kába, 2008, s. 46-47).

Vzorec indexu determinace:

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2} \quad t = 1, 2, \dots, n \quad (6)$$

kde: I...index determinace

y_t ...pozorované hodnoty

y'_t ...očekávané hodnoty

\bar{y} ...aritmetický průměr empirických hodnot časové řady

n...počet proměnných

t...časová proměnná

Relativní chyba prognózy

Theilův koeficient nesouladu se používá ke zhodnocení vhodnosti prognózy. Prognóza se shoduje se skutečností, pokud je hodnota Theilova koeficientu rovna 0. Pokud je rovna 1 jedná se o naivní předpověď. Jestliže je hodnota vyšší než 1, potom je výsledek prognózy horší než naivní předpověď modelu (Hušek, 2007, s. 285).

$$T_H = \frac{\sum_{i=1}^m (P_t(i) - y_{t+1})^2}{\sum_{i=1}^m y_{t+1}^2} \quad (7)$$

kde: $P_t(i)$ = predikce v čase t na i období dopředu

y_{t+1} = pozorovaná hodnota časové řady v čase t+1

Relativní chyba prognózy vychází z Theilova koeficientu nesouladu a vypočítá se jako jeho odmocnina, která se poté vynásobí stem, tudíž výsledek je v procentech. Za dostatečně přesnou predikci je považována relativní chyba prognózy menší nebo rovna 5%. Pokud je chyba prognózy mezi 5 % - 10 % je predikce uspokojivě přesná, ale pokud je hodnota vyšší než 10 %, je chyba prognózy velká a daná časová řada se nemůže pro predikci použít (Hošková, 2013, s. 71).

Zdroje dat:

Pro tuto práci jsou data čerpána z Českého statistického úřadu, Ministerstva pro místní rozvoj a agentury CzechTourism. Shromážděná data jsou rozdělena do 3 částí z důvodu neporovnatelnosti dat. První část je do roku 2002 včetně, kdy byla data z hromadných ubytovacích zařízeních zaznamenávána vždy k 31. červenci daného roku. Tato data byla však počítána jen z 30-ti % výběru z Registru ubytovacích zařízení. Další část je od roku 2003 do 2011 a do šetření se počítají všechna hromadná ubytovací zařízení plošně a data jsou shromažďována vždy k 31. 12. daného roku. Poslední částí je období od roku 2012, kdy jsou data počítána podle nové metodiky. V letech 2012-2013 docházelo k revizi dat pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj a na základě projektu „Zkvalitnění informací o vybraných sektorech cestovního ruchu“. Z toho vyplývá, že data před rokem 2012 nejsou srovnatelná s následujícími roky.

Pro výpočty v této práci byl použit program Microsoft Excel, statistický program SPSS Statistics a program EasyStat.

3 Teoretická východiska

Cestuje se už od pradávna, ale o cestovním ruchu se začíná hovořit až ve druhé polovině 19. st, kdy vzniká jako masová záležitost a vlivem demokratických změn po 2. světové válce dosahuje velkého rozmachu (Petrů, 2007, s. 4). Masový rozvoj cestovního ruchu vzniká potřebou poznání a rekreace lidí, kteří těžce pracují, chtějí si dopřát aktivní odpočinek a vidět jiná místa než ta, která se nachází v jejich bezprostřední blízkosti bydliště.

Cestovní ruch se v dnešní době nedá chápat jen jako cestování, ale za tímto pojmem se skrývá mnohem více. Jsou to všechny služby, které jsou poskytovány účastníkovi cestovního ruchu, jako jsou služby stravovací, ubytovací a dopravní. Cestovní ruch má dlouhý historický vývoj, který se nesmí opomíjet, ale také budoucnost, která se velmi rychle vyvíjí. Budoucnost je ve tvorbě nových pracovních míst, zdokonalování dopravy, v novém způsobu stravování, ale také v neobvyklém ubytování. (Kotíková, 2017, s. 9).

3.1 Základní pojmy cestovního ruchu

Na poli cestovního ruchu se nachází **subjekt**, **objekt** a **předmět** cestovního ruchu. Účastník cestovního ruchu reprezentuje **subjekt** cestovního ruchu. Je jím každý jedinec, který uspokojuje svoje potřeby formou statků cestovního ruchu mimo své trvalé bydliště. Rozlišují se 3 základní typy osob v cestovním ruchu. Prvním je **výletník**, který je definován jako osoba, která cestuje na kratší dobu než dvacet čtyři hodin a na daném místě nepřenocuje (Beránek, 2013, s. 17). Druhým pojmem je **turista**, který v daném místě alespoň jedenkrát přenocuje (Kotíková, 2017, s. 19). Posledním pojmem je **návštěvník**, který také cestuje mimo své trvalé bydliště, ale na delší časové období, které je však kratší než 1 rok. Hlavním účelem cesty je odpočinek a poznání, nikoli výdělečná činnost (Palatková, 2014, s. 11). Zelenka a Pásková (2012, s. 81) ve svém výkladovém slovníku cestovního ruchu ještě udávají pojem **cestovatel**. Je to takový účastník, který má silnou motivaci poznávat, objevovat a prožívat danou cestu. Se silnou motivací souvisí i pojem **poutník**, který cestuje přímo na svatá místa s motivací víry a náboženství (Zelenka, Pásková, 2012, s. 81, 434).

Pro tuto diplomovou práci je důležité rozdělení osob na rezidenty a nerezidenty. Pokud návštěvník, turista nebo výletník cestuje ve své zemi trvalého pobytu jedná se o **rezidenta**. O rezidenta se jedná i tehdy, pokud osoba žije v jiné zemi než má trvalý pobyt alespoň jeden rok. Pokud taková osoba či skupina vyjede za státní hranice sledovaného státu stává se **nerezidentem**. Za nerezidenta je také považován člověk, který trvale žije v cizině (Ryglová a kol. 2011, s. 19)

Objektem cestovního ruchu je vše, co se týká cílového místa, např. instituce nebo podniky cestovního ruchu, ale i kultura a příroda. Objekt cestovního ruchu je tedy nositelem nabídky, kdežto subjekt je nositelem poptávky. (Hesková, 2006, s.13-15.)

Beránek (2013, s. 18) ještě dodává **předmět** cestovního ruchu, jedná se o soubor služeb, které jsou nabízeny institucemi, typickým předmětem je zájezd od cestovní kanceláře.

Cestovní ruch je také velmi často spojován s životním stylem člověka, který cestuje.

3.2 Vývoj cestovního ruchu

Historie cestovního ruchu je velmi rozsáhlá a počátky má již ve Starověku a souvisí s rozvojem společnosti. Vývoj cestovního ruchu se rozděluje do 4 fází, které ale nejsou stejně dlouhé. Nejdelsí fází je první fáze, která se datuje od starověku až do roku 1850. Hlavními cíli cestování bylo vzdělávání, obchod, objevitelské, obchodní a poutní cesty. Většinou se cestovalo pěšky, na koni a částečně lodí. Druhá fáze nazývaná jako počáteční fáze vývoje cestovního ruchu je období mezi lety 1850 – 1914, cestování se uskutečňovalo za účelem zotavení a rekreace. Cestovalo se nejčastěji na železnici nebo parní lodí. Fáze rozvojová je třetí fází vývoje cestovního ruchu a je datována do období začátku první světové války a konce druhé světové války. Motivací pro cestování v tomto období bylo léčení, rekreace a také rozvoj komerčních účelů. Za hlavní dopravní prostředek se stále považuje vlak, ale začíná se rozvíjet cestování osobním automobilem, autobusem a také liniovými letadly (pravidelná letecká doprava). Zatím poslední fází je vrcholná fáze vývoje cestovního ruchu. Cílem těchto cest je regenerace, rekreace a komerční účely. Nejvíce se využívá automobil a charterové letadlo (nepravidelná letecká doprava). (Lochmannová, 2015, s. 9-12).

3.2.1 Předfáze (prefáze) vývoje cestovního ruchu

Datuje se, že okolo 5 stol. př. n. l. by mohla začít první etapa vývoje cestovního ruchu (Linderová, 2015, s. 102), která má své kořeny u Egyptanů, Peršanů a Féníčanů, jejichž cesty byly obchodní, vojenské a za poznáním. Významným milníkem je také Antika, Řecko a Řím, kde se zřizovala tzv. rekreační místa, která se nacházela u moře a sloužila pro rekreační účely obyvatelů. Velký význam pro cestování má také budování cest Římany, kteří byly schopni urazit dlouhé cesty na svých výpravách. (Linderová, 2015, s. 102)

Ve středověku se vývoj cestovního ruchu mění a cestují pouze lidé bohatí (šlechtici) nebo synové bohatých měšťanů. Motivem pro takové cesty je hlavně zisk zkušeností a znalostí, poznání nových kultur a naučení se nových řemesel. (Palatková, Zichová, 2014, s. 14).

Dalším významným obdobím ve vývoji cestování jsou mořeplavecké výpravy, jejichž účelem bylo objevit nová území. Největší rozmach zažívají v 15. století a mezi významné mořeplavce patří Kryštof Kolumbus, který zakotvil na březích Ameriky v roce 1492. V této době se začínají psát první cestopisy.

První etapa končí na přelomu 17. a 18. století. V této době podnikají cesty také pouze bohatí šlechtici a měšťané. Jsou organizovány tzv. „Grand Tours“ (Linderová, 2015, s. 103). Jednalo se o cesty, kterých se účastnili mladí šlechtici, kteří jsou považováni za první turisty. Jednalo se o cesty, které se skládaly ze vzdělávacích akcí a zábavy. Cesta trvala 2 – 3 roky, vedla několika státy a měla připravit šlechtice na budoucí život, jak v oblasti vzdělávání, učení se cizích jazyků, poznávání jiných kultur, ale také etikety a jízdy na koni. V 17. století se začíná rozvíjet lázeňství, díky kterému jsou podnikány cesty i v dnešní době.

Do této doby v zemích vládlo nevolnictví, které omezovalo obyvatele podnikat cesty. Pod vlivem průmyslové revoluce, která byla podnětem k politickým a sociálním změnám bylo nevolnictví zrušeno, což znamenalo v omezené míře i svobodu pohybu (Linderová, 2015, s. 104). V důsledku průmyslové revoluce byla potřeba nových pracovních sil,

na které byla vyvíjena podmínka i vyššího vzdělání a odborné kvalifikace (Linderová, 2015, s. 104), tímto se začínají lidé stěhovat z venkovských částí do měst a došlo také k novému rozvrstvení obyvatelstva.

3.2.2 Počáteční fáze vývoje cestovního ruchu

Tato fáze se datuje od roku 1850 do začátku první světové války, tedy roku 1914. Pro toto období je charakteristický rozvoj lodní a parní dopravy (Linderová, 2015, s. 106). Stále platí, že převážně cestuje vyšší majetná vrstva, která má více času, jelikož faktorem dynamizujícím cestovní ruch byla právě kapacita volného času, která se postupně zvyšovala. V této době neexistovala významnější administrativní omezení ze strany státu, proto lidé mohli volně cestovat. Dochází také k rozmachu ve výstavbě ubytovacích a stravovacích zařízení a tím začínají vznikat nové profese v cestovním ruchu. (Lochmannová, 2015, s. 10).

3.2.3 Rozvojová fáze vývoje cestovního ruchu

Rozvojová fáze vývoje cestovního ruchu se označuje jako meziválečná. Po skončení 1. světové války přistoupily země k protekcionismu, tzv. začaly rozvíjet ochranářskou politiku státu, chtěly si chránit své území a vnitřní trh (Lochmannová, 2015, s. 10). Začaly zavádět ochranářská opatření v oblasti pasové, vízové a celní unii. Některá tyto opatření přetrvávají dodnes. Nová pravidla vedla k oslabení poptávky po cestování, další oslabení přišlo v důsledku velké hospodářské krize ve 30. letech. 20. století. V této etapě se cestovní ruch velmi zpomalil (Linderová, 2015, s. 107). I přes to, že se cestovní ruch zpomalil, tak začal být více dostupný pro širší vrstvy obyvatelstva.

V roce 1936 Mezinárodní organizace práce přijala Úmluvu o placené dovolené a to znamenalo, že každá osoba, která pracuje déle než 1 rok má nárok na 6 dní placené dovolené ročně, tím se zvýšil podíl volného času a lidé tak mohli začít podnikat delší cesty (Linderová, 2015, s. 107).

3.2.4 Vrcholová fáze vývoje cestovního ruchu

Vývoj cestovního ruchu se po druhé světové válce rozdělil v Evropě na kapitalistickou a socialistickou část (Lochmannová, 2015, s. 11). V socialistické části byl omezen pohyb osob do zahraničí, ale chyběly i peněžní prostředky na cesty. Proto se v této části Evropy rozvíjel jen domácí cestovní ruch. Aby lidé ze socialistické Evropy mohli vycestovat do jiné socialistické země, museli získat tzv. výjezdní doložku. Byl to dokument, který cestu fakticky povoloval a obsahoval i další údaje o účastníkovi např. jak dlouhá bude cesta, jaké všechny země navštívil, účel cesty atd. Pokud chtěl vycestovat do kapitalistické země potřeboval účastník ještě navíc vízum a devizový příslib Státní banky československé, který sloužil k nákupu zahraniční měny (Linderová, 2015, s. 107-108).

Kdežto na Západě, kde byl přijat Marshallův plán na obnovu ekonomiky Evropy, se cestovní ruch rozvíjel rychleji. Velkým tempem rostla kapacita služeb a tím i konkurence. Začala vznikat první střediska a hotelové sítě, mezi nejznámější dnes patří síť hotelů: Hilton Family, Mariott nebo Accor. (Linderová, 2015, s. 108)

Začal vznikat i tzv. klubový cestovní ruch, myšlenka byla v tom, že se nabízí produkt za jednu cenu, v ceně bylo ubytovací i stravovací zařízení, ale také další služby, které by lidé mohli využívat. Ve vyspělých zemích se stává cestovní ruch masovou záležitostí. (Linderová, 2015, s. 108).

V tomto období vznikají mezinárodní organizace pro cestovní ruch. V roce 1949 vzniká WATA (World Association of Travel Agencies) neboli Světové sdružení cestovních kanceláří a AIEST (Association Internationale d'Experts scientifiques du Tourisme) neboli mezinárodní sdružení vědeckých pracovníků v cestovním ruchu. (Linderová, 2015, s. 109).

3.2.5 Vývoj cestovního ruchu v Československu, České republice

Od 2. poloviny 19. století se koncentrace cestovního ruchu směřovala spíše do Prahy a lázeňských a větších měst Československa (Palatková, Zichová, 2014, s. 151). Mezi světovými válkami stále platí, že cestují bohatí lidé, kteří mají zajištěné existenční podmínky a na cestování mají dostatek peněz a času. Cestování se stále vyznačuje

sezónním charakterem. Pořádaly se i dětské tábory, sportovní tábory pro děti majetných rodičů a federální osady pro děti z nemajetných rodin. Federální osady byly financovány z veřejných zdrojů, ale kapacity byly nedostačující. Proto se lidé začali zabývat tzv. trampingem, který nahrazoval letní tábory a předznamenal vývoj chataření a chalupaření v Československu. (Linderová, 2015, s. 115)

Vývoj cestovního ruchu v Československu se do druhé světové války ubíral shodně s celou Evropou. Změna přišla po 2. světové válce, kdy se Evropa rozdělila na socialistický Východ a kapitalistický Západ. Kde Československo patřilo do socialistické části a spolu s dalšími státy, tak rozvoj cestovního ruchu zpomalil. Bylo zde omezení pohybu osob i do sousedních států a také značný nedostatek financí. Největší část cestovního ruchu tvořil domácí cestovní ruch a to až 95 % (Palatková, Zichová, 2014, s. 154-157). Převažovalo chataření a chalupaření a také krátkodobé cesty pod stan. Určitý podíl měl i vázaný cestovní ruch, do kterého se dá zařadit závodní rekreace a ROH („*nejmasovější odborová, politicko-společenská organizace pracující v socialistickém Československu*“ Lochmannová, 2015, s. 11). Jak bylo popsáno výše ve vývoji cestovního ruchu obecně v Evropě, tak Československo byl socialistický stát, tudíž existovala jistá pravidla pro výjezdní cestovní ruch do socialistických a hlavně kapitalistických zemí.

Se vznikem Československého státu v roce 1918 vzniká i potřeba založit cestovatelskou organizaci, která by mohla konkurovat zahraniční cestovní kanceláři Cook. Na tento popud vzniká první celostátní cestovní kancelář ČEDOK (Československá dopravní kancelář). Po svém vzniku musela bojovat se zahraniční konkurencí, která nabízela výhradně železniční zájezdy. Čedok začal jako první v Evropě nabízet pro své klienty letecké zájezdy k Jadranskému moři (Linderová, 2015, s. 115-116). V roce 1948 byl Čedok znárodněn, prošel určitými změnami a do jeho systému byly zařazeny podniky cestovních kanceláří a hotely, Čedok také vlastnil síť vlastních autobusů. (Ryglová, 2009, s. 19)

Specializované cestovní kanceláře vznikají v Československu od druhé poloviny 60. let 20. století, každá z těchto kanceláří se specializovala na určitý druh cestovního ruchu. Např. na poskytování služeb motoristů, na poskytování lázeňských pobytů,

organizace zájezdů pro mládež či zájezdů pro sportovce nebo za účelem využití družstevních ubytovacích zařízení (Linderová, 2015, s. 116-117).

Po roce 1989 se podmínky pro rozvoj cestovního ruchu zlepšily. Hotely, které do té doby byly pod vládou Čedoku se začaly oddělovat, začala se budovat nová ubytovací a stravovací zařízení a začala narůstat konkurence. Byla zrušena většina vízových povinností, i když některé zůstaly dodnes. Jelikož došlo po roce 1989 k uvolnění poměrů a neexistovala žádná omezení v cestovním ruchu začaly vznikat tisíce dalších subjektů, u kterých bohužel převažovala nabídka nad poptávkou a tudíž tyto subjekty následně krachovaly. Z tohoto důvodu začaly vznikat legislativní změny jako např. povinné pojištění cestovních kanceláří nebo přísnější podmínky pro vznik živností v cestovním ruchu. (Lochmannová, 2015, s. 12).

V roce 1993 byla zřízena Česká centrála cestovního ruchu (ČCCR) rozhodnutím ministra hospodářství. Jednalo se o příspěvkovou organizaci, která měla rozvíjet cestovní ruch a hlavně prezentaci České republiky v zahraničí. V roce 2003 se její název mění na: Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism (Plzáková, Studnička, 2014, s. 99).

V roce 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie (EU), hlavním účelem bylo posílení ekonomiky, která měla dopady i na cestovní ruch v České republice. Vstup ČR do EU znamenal další rozvoj cestovního ruchu, jelikož Česká republika mohla začít čerpat finanční podporu z fondů Evropské unie na další rozvoj cestovního ruchu. Tímto krokem se politika turismu Evropské unie promítla do politiky turismu v České republice. (Palatková, Zichová, 2014, s. 158-160).

V roce 2007 se Česká republika stává součástí Schengenského prostoru Evropy, což znamená, že byly zrušeny kontroly na státních hranicích a lidé ze zemí schengenského prostoru se mohou volně v tomto prostoru pohybovat (EUROSKOP).

V březnu 2013 vláda ČR schválila strategický dokument: „*Koncepce státní politiky cestovního ruchu pro rok 2014 – 2020*“ (MMR). Hlavním cílem tohoto dokumentu je zvyšovat konkurenceschopnost cestovního ruchu, jak na regionální, tak hlavně na národní

úrovni. Dalším cílem je udržení ekonomické výkonnosti odvětví a jeho pozitivních dopadů na rozvoj České republiky. Součástí dokumentu je také dotační politika. (Lochmannová, 2015, s. 12).

3.3 Dělení cestovního ruchu

Cestovní ruch se dělí do několika významných skupin. Důležité rozdělení pro tuto práci je na **domácí a zahraniční cestovní ruch**. Kotíková (2017, s. 13) popisuje domácí cestovní ruch jako omezený prostor státu, ve kterém cestují pouze obyvatelé daného státu. Kdežto zahraniční cestovní ruch chápe jako cestu, která se podniká mimo území toho daného státu a je nutné překročit státní hranice.

Zahraníční cestovní ruch může mít dvojí charakter a to: **výjezdový a příjezdový cestovní ruch**. Dle Lochmannové (2015, s. 13) je výjezdový cestovní ruch takový cestovní ruch, kdy obyvatelé daného státu směřují své cesty mimo sledovaný stát a při své cestě musí překročit státní hranice daného státu. O příjezdový cestovní ruch se jedná tehdy, když do sledovaného státu přijíždějí turisté ze zahraničních zemí a také zahrnuje všechny aktivity, které zahraniční návštěvník během své cesty vykoná na území dotčeného státu (Palatková, Zichová, 2014, s. 19). V České republice se u příjezdového cestovního ruchu rozlišuje, za jakým účelem účastník přijíždí. Ministerstvo pro místní rozvoj rozlišuje 3 typy účastníků příjezdového cestovního ruchu a to:

- zahraniční turisté, kteří stráví v České republice alespoň jednu noc
- jednodenní návštěvníci – u kterých je cílem cesty Česká republika, ale nestráví zde žádnou noc a
- tranzitující návštěvníci, u kterých je cílem cesty jiný stát a v České republice nepřenocují (Tuček, 2012).

Palatková a Zichová (2014, s. 20) dělí cestovní ruch **podle vztahu k platební bilanci** na aktivní a pasivní. Platební bilance je statistický výkaz všech hospodářských operací (transakcí), které proběhly mezi národní ekonomikou a zahraničím, zpravidla za jeden rok. Rozlišují aktivní turismus, kdy příjezdy zahraničních turistů kladně ovlivňují platební bilanci. Kdežto pasivní turismus ovlivňuje platební bilanci záporně, protože se jedná o výjezdy obyvatel dané země do zahraničí, kde utrácejí peníze.

Ryglová a kol. (2011, s. 21) rozlišují cestovní ruch **podle vázanosti** na **volný a vázaný**. Rozdíl mezi těmito dvěma typy je takový, že u vázaného cestovního ruchu musí být účast vázaná na určité předpoklady (např. členství v organizaci, pojištění). Podmínkou je částečná úhrada výdajů z fondů organizace nebo proplacení části výdajů z pojištění (např. nemocenské pojištění na úhradu lázeňského cestovního ruchu). Kdežto volný cestovní ruch si každý účastník hradí v plném rozsahu sám, protože není formálně vázaná účast na žádnou organizaci (Ryglová, 2009, s. 14).

Kotíková (2017, s. 17) člení cestovní ruch **podle délky trvání na krátkodobý** (maximálně 3 přenocování) a **dlouhodobý** (více než 3 přenocování).

Další členění cestovního ruchu je **podle počtu účastníků**. Rozlišuje se cestovní ruch **individuální**, kdy se cesty zúčastní pouze jedna osoba a **kolektivní cestovní ruch**, který je spjatý s přítomností více osob (Ryglová a kol. 2011, s. 20). Kotíková (2017, s. 17) poukazuje na možnou záměnu tohoto druhu cestovního ruchu s cestovním ruchem **podle způsobu účasti**, který se dělí na **organizovaný a neorganizovaný**. Organizovaného i neorganizovaného cestovního ruchu se může účastnit jak individuální jedinec, tak také kolektiv více osob. Pokud si jedinec či skupina osob nechá cesty zajistit přes cestovní kancelář, cestovní agenturu či jinou organizaci (podnik, škola), jedná se o organizovaný cestovní ruch. O neorganizovaný cestovní ruch se jedná tehdy, pokud si jedinec či skupina osob zajistí dopravu, ubytování a jiné služby sama bez pomoci agentur a jiných organizací. Tento typ cestovního ruchu se stává stále častější a intenzivnější v posledních letech a to hlavně kvůli rozvoji informačních a komunikačních technologií, především internetu a přílivu online informací (Kotíková, 2017, s. 17).

Cestovní ruch rozlišuje mezi základními a specifickými formami cestovního ruchu, a tyto formy se liší dle poskytování potřeb svým účastníkům. Pokud účastník vyhledává jen základní požadavky, poté se jedná o základní formu cestovního ruchu (např. rekreační cestovní ruch, kulturně-poznávací cestovní ruch, sportovně-turistický cestovní ruch, zdravotně a lázeňsky orientovaný cestovní ruch (Lochmannová, 2015, s. 18)). Na druhé

straně, pokud účastník vyhledává konkrétní druh, jedná se o specifickou formu cestovního ruchu.

Rekreační cestovní ruch by měl přispívat k regeneraci jak fyzických, tak i duševních sil jedince. Je realizován ve vhodném prostředí pro daného jedince (např. v blízkosti lesa, vody či hor). V České republice je hojně zastoupen chatařením a chalupařením. (Lochmannová, 2015, s. 18).

Cílem **kulturně-poznávacího cestovního ruchu** je touha po poznání historie, kultury, zvyků a tradic jak dané země, tak i zahraničních zemí (Ryglová a kol. 2011, s. 20). Lochmannová (2015, s. 19) ještě dodává, že tento typ cestovního ruchu má výchovně-vzdělávací kontext a slouží k rozšiřování společenských obzorů obyvatelstva.

Část obyvatelstva chce trávit své cesty aktivně, proto jednou ze základních forem je i **sportovně-turistický cestovní ruch**. (Ryglová a kol. 2011, s. 20). Do této skupiny se řadí také diváci, kteří cestují za sportovními akcemi jako jsou mistrovství světa nebo olympijské hry (Lochmannová, 2015, s. 20).

Poslední, zde uváděnou základní formou cestovního ruchu je **zdravotně a lázeňsky orientovaný cestovní ruch**, jehož cílem je léčba nebo prevence fyzického a duševního stavu jedince nebo relaxace (Ryglová a kol., 2011, s. 20).

Cestovní ruch je stále se rozvíjející odvětví, proto vznikají nové trendy v této oblasti neboli **specifické formy cestovního ruchu**. Kotíková (2013, s. 37, 79, 115, 125, 131) do této skupiny zařadila např. gastronomický, dobrovolnický, svatební a filmový cestovní ruch.

3.4 Faktory ovlivňující cestovní ruch

Je mnoho faktorů, které ovlivňují a přímo působí na odvětví cestovního ruchu.

a) politické a bezpečnostní faktory

Tyto faktory se mohou rozdělit na dvě kategorie a to na ty, které podporují cestovní ruch a poté na skupinu faktorů, které nepřispívají k cestovnímu ruchu. Mezi faktory, které podporují cestovní ruch patří mírové uspořádání světa a volný pohyb osob bez zbytečných administrativních záležitostí (Ryglová a kol., 2011, s. 38). Např. Schengenský prostor se snaží o volný pohyb osob v rámci států, které jsou zapojeny do tohoto uskupení. Znamená to, že lidé, kteří cestují a mají cestovní doklad těchto zemí se nemusí podrobovat hraničním kontrolám. Kontroly nastávají až při opuštění daného prostoru (MV, 2019). Vlády států také mohou podporovat turismus tím, že budou vytvářet programy pro efektivní fungování a podporu rozvoje turismu. Budou odstraňovat bariéry v podobě cestovních náležitostí, budou podporovat vzdělávání v cestovním ruchu a přispějí k výstavbě nové infrastruktury. (Palatková, Zichová, 2014, s. 32-33).

Mezi negativní faktory, které ovlivňují cestovní ruch patří politická nestabilita, válečné konflikty, hrozba terorismu, ale také epidemie a přírodní katastrofy (Palatková, Zichová, 2014, s. 33).

b) ekonomické faktory

Mezi ekonomické faktory, které nejvíce ovlivňují cestovní ruch patří ekonomický růst (měřitelný veličinou HDP). Je známo, že v zemích, které mají vyšší HDP, je vyšší intenzita cestování než v zemích s nižším HDP. Pokud bude cestovní ruch posuzován jen pouze podle ekonomického růstu, musí se dbát na to, že v některých zemích může být HDP soustředěn na malý procentuální podíl obyvatelstva a je také nutné brát v potaz zpoždění při růstu HDP, zaměstnanosti a spotřebních výdajů v turismu. Dalším faktorem je rozdílnost mezi zdrojovou a cílovou zemí z hlediska rozdílné ekonomické úrovně. S tímto bodem také souvisí vzájemný měnový kurz, který ovlivňuje kupní síly obyvatelstva zdrojové země. Mezi ekonomické faktory, které působí na cestovní ruch se řadí také prezentace dané země, aby přilákala, co nejvíce potenciálních turistů, jak domácích, tak i zahraničních (Ryglová a kol., 2011, s. 38).

c) sociální faktory

Na pomezí ekonomických a sociálních faktorů se nachází fond volného času. (Palatková, Zichová, 2014, s. 33). Fond volného času velmi úzce souvisí se sociálními zákony (v ČR je

dán zákoníkem práce, který přesně určuje právo na dovolenou v určité výši a také stanovuje délku pracovní doby (zákon č. 262/2006 Sb, 2007)). Sociální faktory jsou do značné míry ovlivňovány také společenským zřízením. Výše disponibilního důchodu jednotlivců země je dána přerozdělováním důchodů, resp. daňovou politikou a vládními transfery (Palatková, Zichová, 2014, s. 36). Do těchto faktorů patří i sociální turismus, který je podporovaný i Evropskou unií. Jedná se o turismus, který podporuje cestování handicapovaným skupinám obyvatelstva. Nejedná se jen o zdravotně postižené osoby, ale také o seniory, studenty či rodiny s dětmi. (Palatková, Zichová, 2014, s. 36). Jde tedy o společenskou aktivitu a podle Goeldnera (2014, s. 19) budou sociální faktory blíže zkoumány sociology, kteří budou sledovat chování turistů, jak jednotlivců, tak i celých skupin.

d) demografické faktory

Jeden z faktorů, který ovlivňuje cestovní ruch je rychlý nárůst populace. Prognóza do roku 2050 je taková, že by se celkový počet obyvatel na planetě měl zdvojnásobit. Musí se brát však ohled na to, že největší přírůstek obyvatelstva je v méně vyspělých a tudíž ne tak zapojených zemích do cestovního ruchu. (Palatková, Zichová, 2014, 34). Dalšími faktory jsou stárnutí populace, střední délka života, měnící se role žen, tradiční struktury rodin a zvyšující se urbanizace (Ryglová, 2009, s. 27). Ryglová a kol. (2011, s. 34) dodávají, že by se na demografické faktory mělo dívat dvěma směry a to, jako na pracovní sílu, kdy účastník je na straně nabídky a poskytuje služby cestovního ruchu a na druhou stranu jako na účastníka cestovního ruchu, který stojí na straně poptávky a je tudíž spotřebitel.

e) technicko-technologické faktory

V současné době velmi ovlivňují cestovní ruch faktory technicko-technologické a to postupující digitalizace světa, zejména rozvoj informačních technologií a rychlý rozvoj letecké dopravy. S rozvojem letecké dopravy souvisí i faktory bezpečnostní. S postupem několika desítek let se letecká doprava dostala na špičku používaných dopravních prostředků pro cestování, tím se zlepšila časová a hlavně prostorová dostupnost na velké vzdálenosti. Velkou roli zde hraje i vstup nízkonákladových leteckých společností na trh

cestovního ruchu, který umožnil cestování všem vrstvám obyvatelstva (Palatková, Zichová, 2014, s. 35).

V rozvoji informačních technologií jde stále do popředí internet, který mnoho věcí zjednodušil (snadné vyhledávání, placení služeb přes internet nebo porovnávání služeb nabízených na internetu). Ryglová a kol. (2011, s. 39) ještě řadí mezi technicko-technologické faktory vyspělý marketing a management dané země/místa/lokality. S tímto také souvisí spolupráce na daném místě např. podnikatelů, samospráv, místních komunit atd. Čím více bude spolupráce propojená, tím lépe budou reagovat na změnu, která může nastat na poli cestovního ruchu a tím více příjmů mohou generovat.

3.5 Dopady cestovního ruchu

Působení cestovního ruchu má pozitivní, ale i negativní dopad. V pozitivním slova smyslu je chápáno to, že se lidé dostávají do míst, do kterých by před několika desítkami let neměli možnost se podívat. Objevují se nová místa, nové zážitky, po kterých lidé touží stále častěji. Jak již bylo psáno výše, cestovní ruch může mít formu vzdělávací a učící se aktivity, kdy jsou poznávána nová místa, historie, kultura či tradice daného místa (jedná se o kulturně-společenské dopady podle Kotíkové (2017, s. 38)). Na druhou stranu se ve třetím tisíciletí cestovní ruch stává masovou záležitostí a lidé cestují a navštěvují země, města a přírodu stále intenzivněji a tím může vznikat i negativní dopad cestovního ruchu. Negativní dopad cestovního ruchu je zvýšení počtu turistů na místech, které pro takové množství osob nejsou stavěná, ale i samotná doprava (lodní, letecká, železniční, ale i autobusová či cesta autem), která zatěžuje životní prostředí celé Země. Stále častěji se vědci snaží o nahrazení nynější dopravy, méně devastující formou, která nebude tolik zatěžovat celou planetu.

Goeldner (2014, s. 21-23) mluví o ekonomických dopadech na cestovní ruch. Říká, že toto odvětví je odolné a dokáže se vyrovnat s krizemi a problémy. I když se jedná o odvětví odolné, vždy ho budou ohrožovat přírodní katastrofy (zemětřesení, tsunami, požáry, sopečný popel), ekonomický pokles nebo v poslední době terorismus. Kotíková (2017, s. 32-35) poukazuje na skutečnost, že ekonomický dopad cestovního ruchu se

projevuje hlavně v oblasti **podílu na hrubém domácím produktu** (hrubý domácí produkt je souhrn peněžní hodnoty všech statků a služeb, které byly vytvořeny na určitém území (stát, region), za určité časové období (rok) (ČSÚ, 2020), **v oblasti vzniku nových pracovních míst** (hlavně u sezónních pracovních pozic, kdy je vysoká nestabilita zaměstnání), **v oblasti infrastruktury** (cestovní ruch přispívá k rozvoje dopravní sítě daného regionu nebo celého státu) nebo **v oblasti růstu příjmů do státního rozpočtu** (kdy rozpočet roste z důvodu příjmu prostřednictvím daní).

3.6 Trh cestovního ruchu

Trh je oblast ekonomiky, ve které nastává směna výrobků a služeb. Dochází ke stanovení množství a ceny, na které má vliv prodávající a kupující. Trh cestovního ruchu je tvořen poptávkou i nabídkou, protože se jedná o dílčí trh. Trh cestovního ruchu je specifický a je ovlivňován určitými okolnostmi. Jedná se ve větší míře o trh služeb, který je místně vázaný a je závislý na přírodních a kulturně-historických aktivitách, tudíž nejdou přesouvat podnikatelské činnosti do jiných míst. V určitém rozsahu je trh svázán i sezónností, která ovlivňuje poptávku, ale i nabídku (Beránek, 2013, s. 36, Palatková, Zichová, 2014, s. 31-32).

3.6.1 Poptávka cestovního ruchu

Subjektem **poptávky** cestovního ruchu je účastník, který chce uspokojit specifické potřeby spojené s pobytem na jiném místě než se ve svém trvalém bydlišti a v jeho volném čase (Linderová, 2015, s. 43). Z ekonomického hlediska se jedná o směnu určitého množství peněz za statky turismu (Palatková, Zichová, 2014, s. 39). Poptávku cestovního ruchu ovlivňují dvě skupiny faktorů:

- ekonomické (příjmy, ceny, nabídka na trhu, HDP atd.) a
- mimoekonomické, které se dále dělí na:
 - geografické (počasí, podnebí, poloha atd.),
 - demografické (věková struktura, pohlaví, počet členů domácnosti atd),
 - psychologické (zájmy, potřeby, návyky atd.),
 - sociální (vzdělanostní a životní úroveň, postoje atd.) a

- administrativně-politické (cestovní doklady, víza, celní omezení, bezpečnost cestování) (Linderová, 2015, s. 45-49).

Všechny tyto faktory, které ovlivňují poptávku cestovního ruchu jsou důležité, jistá pozornost se musí věnovat psychologickým faktorům, které dávají samotnou pohnutku k uskutečnění cesty. Je to jistá forma uspokojování potřeb. Linderová (2015, s. 49-50) vychází z Maslowovy pyramidy potřeb a tyto potřeby člení na primární a sekundární. Sekundární potřeby zajišťují ty primární a proto se nacházejí ve spodku pyramidy (jedná se o potřeby výživy, hygieny a bydlení, tedy využití hromadných ubytovacích a stravovacích zařízení). Motiv cestování představují primární potřeby, které se nacházejí nad sekundárními potřebami a řadí se mezi ně poznávání, zdraví, aktivní odpočinek či dobrodružství.

Poptávka je omezována různými aspekty např. ekonomickou situací domácností, životním stylem nebo sociálními faktory.

3.6.2 Nabídka cestovního ruchu

Poptávka je samozřejmě ovlivněna, ale i omezena nabídkou trhu cestovního ruchu. **Nabídka** je objekt cestovního ruchu a jedná se o organizace, destinace a podniky (Linderová, 2015, s. 53). Pokud se na nabídku pohlíží z ekonomického hlediska, má dva efekty. První je užitný efekt (zážitek), který má účastník, který se stává spotřebitelem statků. Zatímco hodnotový efekt mají podniky a instituce, které působí na poli cestovního ruchu v podobě zisku, tedy výnosů (Linderová, 2015, s. 54-55). Dominantní složku nabídky tvoří atraktivita cílové destinace a její přírodní zdroje. Tyto zdroje představují užitek a potěšení uživatelů a mají schopnost přitáhnout návštěvníky, jedná se o geografii regionu, klimatické podmínky, faunu a flóru, přírodní krásy, architekturu apod. (Goeldner, 2014, s. 298, Palatková, Zichová, 2014, s. 60).

Nabídku cestovního ruchu také podporuje tzv. umělé prostředí, které bylo vybudováno za účelem zvýšení návštěvnosti daného místa. Řadí se sem letiště, silnice, cesty, železniční a autobusové tratě, ale také hromadná ubytovací zařízení, zábavní a obchodní centra nebo muzea (Goeldner, 2014, s. 298). Linderová (2015, s. 53) rozděluje nabídku na primární a sekundární, kde rozsah a struktura sekundární nabídky závisí na charakteru primární nabídky. Protože primární nabídku představuje kulturně-historický a přírodní potenciál

dané destinace. A sekundární nabídku představuje materiálně-technické zabezpečení (ubytovací a stravovací zařízení, sportovní a kulturní zařízení). Pokud je zajištěna dostatečná atraktivita daného místa, poté se zvyšuje materiálně-technické zabezpečení (Linderová, 2015, s. 53). Důležitým bodem je dobrý marketing dané destinace/regionu nebo místa pro přilákání dostatečného množství lidí.

3.7 Spotřeba v cestovním ruchu

Spotřeba účastníků cestovního ruchu je vynakládání prostředků na zboží a služby cestovního ruchu na daném místě a v určitý čas. A jsou uspokojovány potřeby a přání osob. Základem je turista neboli spotřebitel, který užívá produkci cestovního ruchu.

- **Spotřeba příjezdového cestovního ruchu** – všechny výdaje, které nerezidenti vydají na cestě do České republiky (předem za ubytování a dopravu a přímo v zemi).
- **Spotřeba domácího cestovního ruchu** – všechny výdaje rezidentů, které vydají při realizovaných cestách po České republice, ale i výdaje na zahraniční cesty, které zůstávají v České republice.
- **Spotřeba výjezdového cestovního ruchu** – výdaje rezidentů na cestovní ruch mimo Českou republiku.
- **Celková spotřeba cestovního ruchu** – jedná se o výdaje, které se skládají ze spotřeby příjezdového a domácího cestovního ruchu (Beránek a kol., 2013, s. 93-94).

3.8 Zaměstnanost v cestovním ruchu

Trh práce je místo, kde se protíná nabídka práce a poptávka po práci a tím se vytváří cena. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je skupina osob, které jsou schopny se uplatnit na trhu práce. Do této skupiny se počítají osoby mezi věkem 15 let až 65 let. Za zaměstnané se považují všechny osoby starší 15 ti let, které stráví v podniku alespoň jednu hodinu.

- **Zaměstnanci** – všechny osoby, které pracují pro jinou jednotku
- **Sebezaměstnaní** – všechny osoby, které jsou vlastníkem nebo spoluvlastníkem podniku, ve kterém pracují

Odvětví cestovního ruchu patří mezi odvětví, které vytvářejí nejvíce pracovních míst a zaměstnává významný podíl české populace. Je propojen s dopravou, kulturou, obchodem nebo stavebnictvím (Beránek a kol., 2013, s. 93-94).

3.9 Mezinárodní organizace cestovního ruchu

Mezinárodní organizace cestovního ruchu:

Mezinárodní organizace cestovního ruchu jsou mezistátní či mezivládní organizace, které nevykonávají veřejnou moc, protože nemají obyvatelstvo ani území. Způsobilost jim dávají státy, kterými jsou zřízeny pomocí sjednané partikulární smlouvy mezi nimi. Tato smlouva vymezuje práva a povinnosti dané organizace. Po sjednání této smlouvy je organizace sama způsobilá uzavírat mezinárodní smlouvy.

Světová organizace cestovního ruchu OSN (UNWTO, United Nations World Tourism Organization)

Nejdůležitější vládní organizací se statutem OSN ve světovém cestovním ruchu je UNWTO, která vznikla již v roce 1925 v Haagu. Dnešní podoba této organizace vzniká v roce 1975 a sídlo má v Madridu a další pobočky po celém světě (Palatková, 2014, s. 135). Hlavním cílem UNWTO je podporovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Pomocí projektů se snaží pomáhat rozvojovým zemím v zájmu o cestovní ruch a tím i snižovat chudobu v těchto zemích. Také se snaží, aby cestovním ruchem nebyly způsobeny škody na životním prostředí a kultuře (Petrů, 2007, s. 103). Ze statistik a průzkumů, které UNWTO provádí, vypracovává prognózy a zkoumá trendy cestovního ruchu. Mezi další oblasti, které má UNWTO na starost jsou standardy pro vzdělávání a školení v cestovním ruchu, snaha o sjednocení požadavků na pasy a víza a slouží jako informační orgán pro cestovní ruch. UNWTO tvoří na 200 států a teritorií celého světa, včetně České republiky. (Goeldner, 2014, s. 79-85)

Světová Rada cestování a turismu (WTTC, World Travel and Tourism Council)

WTTC je nevládní, nezisková organizace a je složena z prezidentů, předsedů a vysoce postavených manažerů nejpřednějších světových společností v oblasti cestovního ruchu (ubytování, stravování, zábava, rekreace, doprava a další služby spojené s cestováním). Je jediným orgánem pro cestovní ruch, který zastupuje i soukromý sektor tohoto odvětví

(Palatková, 2014, s. 136). Jeho hlavní úkoly jsou šíření povědomí o ekonomickém a sociálním přínosu cestovního ruchu a rozvoj dalších strategií s pomocí vlád jiných států. (Goeldner, 2014, s. 79-85). WTTC se snaží odstraňovat bariéry rozvoje cestovního ruchu (Petrů, 2007, s. 105).

Další organizace, které podporují cestovní ruch jsou **Mezinárodní asociace pro leteckou dopravu** (IATA, International Air Transport Association), která sdružuje asi 94 % všech světových leteckých přepravců a hlavním úkolem je zajištění bezpečné přepravy lidí, **Mezinárodní organizace pro civilní letectví** (ICAO, International Civil Aviation Organization), která celosvětově zabezpečuje civilní letectví, (Goeldner, 2014, s. 79-85).

Evropská komise

V rámci Evropské komise je zřízeno oddělení pro cestovní ruch, které spadá do ředitelství podnikání a průmyslu. Jelikož je cestovní ruch silným ekonomickým odvětvím, které bude přinášet růst a zaměstnanost, tak se Evropská komise snaží o podporu v těchto oblastech hlavně v příležitosti nabízení pracovních míst mladým lidem (Houška, Petrů, 2010, s. 22).

3.10 Organizace cestovního ruchu v České republice

Organizace, které se v České republice zabývají cestovním ruchem se nacházejí na všech úrovních – státní, regionální i lokální (Kotíková, 2017, s. 60). Nejvyššími státními orgány zabývající se cestovním ruchem je Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, ve které se nachází Výbor pro veřejnou správu a regionální rozvoj, který se skládá ze čtyř podvýborů a jeden z nich je podvýbor pro cestovní ruch. Podvýbor pro prezentaci České republiky je součástí Zahraničního výboru. Dále se cestovním ruchem zabývá i Senát, ve kterém působí Výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu, jehož částí je Podvýbor pro cestovní ruch. Tyto výbory mají pouze poradní a konzultační funkci, nemají řídicí kompetence (Petrů, 2007, s. 65). Dalším státním orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, které je koordinačním a metodickým orgánem pro všechny subjekty v cestovním ruchu (MMR). Cestovní ruch je zajišťován a řízen regionálními orgány státní správy – krajskými a městskými úřady (Linderová, 2013).

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

MMR v roce 1996 nahradilo tehdejší Ministerstvo hospodářství ve věcech týkajících se cestovního ruchu a je ústředním orgánem pro toto odvětví (Linderová, 2013). Mezi kompetence vykonávané MMR ČR patří návrhy právních norem, které upravují cestovní ruch, vytváření programů, strategií a koncepcí pro rozvoj cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj koordinuje a řídí činnosti ostatních orgánů, které působí v tomto odvětví. Mezi pravomoci patří získávání a přerozdělování financí pro rozvoj cestovního ruchu a sledování statistických údajů o cestovním ruchu (MMR). Pomocí legislativních nástrojů a jasných pravidel se snaží o lepší ochranu spotřebitele, např. při koupi zájezdu u cestovní kanceláře. (Linderová, 2015, s. 140). Zřizovatelem některých organizací zabývajících se cestovním ruchem je právě Ministerstvo pro místní rozvoj (Ryglová, 2009, s. 163).

Česká centrála cestovního ruchu (ČCCR) – Czech Tourism

Účelem této příspěvkové organizace, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj, je propagace příjezdového cestovního ruchu České republiky. Tato propagace probíhá na úrovni státní (tzv. propagace na území České republiky), ale i v zahraničí. Czech Tourism má zastoupení ve 26 zahraničních státech, v Evropě, ale i v Číně, Japonsku či Mexiku. Příspěvková organizace Czech Tourism se pravidelně zúčastňuje všech cestovatelských veletrhů, výstav a filmových festivalů na téma cestovní ruch. (Linderová, 2015, s. 141). Z této organizace vychází mnoho důležitých informací pro tuto práci.

Hlavními činnostmi, kterými se Czech Tourism zabývá jsou:

- Podpora rozvoje a zajišťování úkolů cestovního ruchu, spolupráce na celostátní úrovni např. se školami, profesními organizacemi, výzkumnými a poradenskými institucemi, s orgány státní správy a samosprávy
- Zajišťování marketingových aktivit a mediální prezentace pro zviditelnění a prosazování České republiky jako destinace na domácím i zahraničním trhu.
- Informační, výzkumné a vzdělávací činnosti (CZECHTOURISM).

Cestovní ruch je v České republice zabezpečován také na krajské úrovni (NUTS 3), kde ho mají v kompetenci krajské úřady. Tuto problematiku zpracovávají odbory cestovního ruchu a kultury, které jsou v kraji zřízeny (Petrů, 2007, s. 66). Mezi jejich hlavní kompetence patří schvalování koncepce rozvoje na území kraje, jejich

následná realizace a kontrola plnění. V krajích byly vytvořeny nástroje na podporu cestovního ruchu - granty a dotační fondy, které jsou financovány z rozpočtů krajů nebo účelových fondů. Těmito fondy lze podporovat kulturní akce, budování infrastruktury, ale také podporu turistických informačních center a tvorbu a tisk propagačních materiálů. (Kotíková, 2017, s. 61).

I obce v České republice mohou rozvíjet cestovní ruch a to ve formě provozování informačních center v obcích, tvorbou turistického značení a budováním turistické infrastruktury. Tyto projekty jsou financovány z rozpočtů obcí nebo z dotačních a grantových fondů (Kotíková, 2017, s. 61).

Nejrozsáhlejším úřadem v České republice, který sbírá všechna důležitá data je **Český statistický úřad (ČSÚ)**, který vznikl již v roce 1969. Pro tuto práci bude využito velké množství dat, týkajících se cestovního ruchu, právě z tohoto úřadu. Data o cestovním ruchu, výhradně o hromadných ubytovacích zařízeních, jsou sbírána již od roku 1989 (ČSÚ, 2019).

3.11 Hromadná ubytovací zařízení

Hromadným ubytovacím zařízením se rozumí takové zařízení, které má minimálně pět pokojů nebo deset lůžek. Segment ubytovacích služeb má nezastupitelnou roli v cestovním ruchu a spočívá v poskytování přechodného ubytování za účelem např. dovolené, služební cesty nebo lázeňské péče (Petrů, 2007, s. 74).

Klasifikace hromadných ubytovacích zařízení v České republice

Vývoj v oblasti ubytovacích zařízení prošel mnohými změnami, které se promítly i do kvality poskytování těchto služeb. Organizace Asociace hotelů a restaurací ČR (AHR ČR) a Sdružení podnikatelů v pohostinství, stravovacích a ubytovacích službách (UNIHOST) za pomoci Ministerstva pro místní rozvoj a České centrály cestovního ruchu – CzechTourism sestavily klasifikaci pro hodnocení tříd hromadných ubytovacích zařízení (hotelů, penziónů, motelů a botelů). Jedná se o certifikát, který zaručuje kvalitu daného hromadného ubytovacího zařízení a je jen na provozovateli, zda o tento certifikát bude

usilovat. Pokud dané zařízení certifikát má, vypovídá to o jeho kvalitě a zákazník se nemusí bát, že by dostal nižší službu, než za kterou zaplatil. Certifikát má pět tříd (hvězdiček), podle kterých se hodnotí, do které skupiny dané ubytování patří. Každá třída má specifické znaky, které musí být dodrženy pro daný stupeň (Beránek, 2013, s. 176-177). Pouze hotel může mít pět hvězdiček a ostatní typy ubytovacích zařízení mohou dostat maximálně čtyři hvězdičky. Hodnocení uděluje komise, která je složena ze zástupců AHR ČR, UNIHOST a další zainteresovaných stran. Tato klasifikace upravuje rozdělení hromadných ubytovacích zařízení pouze na území České republiky. Doposud neexistuje žádná světová hromadná klasifikace pro ucelené hodnocení hromadných ubytovacích zařízení, proto mohou nastat určité problémy, pokud jde o očekávanou kvalitu nabízené služby (Petrů, 2007, s. 81).

Hromadná ubytovací zařízení na území České republiky se dělí do několik skupin.

a) Podle způsobu výstavby na:

- a. pevné
- b. přenosné
- c. a pohyblivé

Jedná se o způsob ubytování, kdy je dáno, jakým způsobem je dané ubytovací zařízení spjato s povrchem. U pevné výstavby se stavba nachází na jednom pozemku a není možné s ní nijak pohybovat, jedná se např. o hotely, penziony nebo ubytovny. Kdežto stany se řadí mezi přenosné ubytovací zařízení, protože mohou být složeny a postaveny na jiném pozemku. Pohyblivé ubytovací zařízení jsou např. lůžkové vozy nebo přívěsy, které se pohybují po určité ose a mají daný začátek a cíl jízdy (Orieška, 2010, s. 118).

b) Podle doby provozu na:

- a. celoroční
- b. a sezónní

Hromadné ubytovací zařízení se dělí podle provozu na celoroční, kde je ubytování provozováno celý rok bez přestávky. Kdežto sezónní provoz je rozdělen na zimní a letní sezónu podle poptávky po ubytovacích službách (Orieška, 2010, s. 118).

c) Podle druhu ubytovacího zařízení na:

- a. tradiční
- b. doplňkové
- c. ostatní.

Mezi tradiční hromadná ubytovací zařízení jsou řazeny:

Hotely jsou zařízení s nejméně 10ti pokoji pro hosty a musejí být vybaveny poskytováním přechodného ubytování a služeb s tím spojených (Kotíková, 2017, s. 84). Hotelové ubytování je většinou klasifikováno do pěti tříd označených hvězdičkami, kde jedna hvězda značí nízkou úroveň hotelu, kdežto pět hvězdiček napovídá o vynikající úrovni hotelu (Beránek, 2013, s. 171). Oriška (2010, s. 119) ve své publikaci rozlišuje několik typů hotelů, např. **wellness hotel** (kde je poskytována odborná péče a rehabilitace hostů), **tranzitní hotel** (který je určen jen k přespání před další cestou), **baby hotel** (který je určen hlavně pro rodiny s dětmi) či **butik hotel** (hotel je umístěn v umělecké, historické budově).

Penziony mají nejméně 5 pokojů a nabízejí pro své hosty stravování ve formě snídaně. V současné době už není tak velký rozdíl mezi hotelem a penzionem, jak tomu bývalo dříve, kdy penzion poskytoval stravování jen ubytovaným hostům a přijímal rezervace i na delší období (Beránek, 2013, s. 173).

Motely jsou převážně určeny pro motoristy s možností parkování v blízkosti ubytování, recepce a restaurace se může nacházet mimo ubytovací část (Kotíková, 2017, s. 85).

Botely jsou pevně zakotvené ubytovací zařízení na osobní lodi (Oriška, 2010, s. 122). Na botely jsou vztahovány stejné požadavky jako na hotely (Beránek, 2013, s. 173).

Mezi doplňková hromadná ubytovací zařízení jsou řazeny:

Chaty jsou samostatně stojící jednotky, které slouží k sezónní rekreaci, nikoli celoročnímu bydlení (Zelenka, Pásková, 2012, s. 219).

Kempy a jiná sezónní zařízení. V těchto typech ubytovacího zařízení se turisté mohou ubytovat v objektech provozovatele, jako jsou chatky či sruby nebo ve vlastním zařízení (stan, obytný vůz), pro který má provozovatel stanovené prostory (Beránek, 2013, s. 173).

Bungalovy jsou samostatné přízemní ubytovací jednotky, které se většinou vyskytují v kempech a v blízkosti vodních nádrží (Zelenka, Pásková, 2012, s. 73).

K ostatním hromadným ubytovacím zařízením patří studentské koleje nebo domy mládeže, ale jen v období, kdy neslouží svému původnímu zájmu, tedy ubytování studentů ve školním roce. Toto ubytování se řadí mezi nejlevnější.

Výše popsané typy ubytovacích služeb se řadí mezi hromadná ubytovací zařízení. Na druhé straně mohou být turisté ubytováni také v soukromých ubytovacích zařízeních jiných osob. Jedná se hlavně o pronájmy bytů, chat, chalup či jen pokojů v těchto objektech (Beránek, 2013, s. 171). V roce 2008 v Kalifornii vznikla platforma Airbnb, která právě tuto službu nabízí. Služba Airbnb funguje v desítkách států světa a nabízí turistovi pronájem bytu/pokoje či chaty za nižší finanční náklady než např. hotel nebo penzion (Stone, 2019, s. 75). Stále větší část cestovatelů využívá tyto služby. Čím dál častěji se tento druh ubytování potýká s legislativními a právními překážkami z důvodů zavedení poplatků za pronájem ubytování. V roce 2019 platforma Airbnb uzavřela partnerství s Českým statistickým úřadem, že bude poskytovat svá data o počtu ubytovaných osob, aby se zlepšila dostupnost informací (ČSÚ, 2020). Další možností ubytování je tzv. couchsurfing. Jedná se o bezplatné ubytování, které je přímo v bytě/domě lidí, kteří v něm i bydlí. Aby se jednalo o bezpečný způsob ubytování, musí být pronajímatel registrován v Hospitality Clubu, aby se vědělo, kdo tuto službu nabízí (Kotíková, 2017, s. 95).

Organizace, které se zabývají problematikou hromadných ubytovacích zařízení na území ČR:

Asociace hotelů a restaurací ČR (AHR ČR) je občanské sdružení, které sdružuje majitele restaurací a hotelů. Nabízí poradenské služby v oblasti legislativy a také vzdělávání v oblasti gastronomie a hotelnictví. Spolupracují s veřejnou správou i kraji (AHR ČR).

Hotelstars.cz

Je platforma, která poskytuje všechny informace pro klasifikaci hromadných ubytovacích zařízení. Tato klasifikace je oficiální a jednotná pro celé území České republiky a dalších šestnáct evropských zemí. Tato organizace uděluje ubytovacím zařízením adekvátní počty hvězdiček, podle kterých se rozeznává úroveň ubytování. Klasifikaci provádí Asociace hotelů a restaurací ČR a vznikla již v roce 1999 za podpory České centrály cestovního ruchu – Czech Tourism a Ministerstva pro místní rozvoj. Pouze u hotelu je stanoveno, že může dosáhnout až 5ti hvězdiček, tedy nejvyššího stupně kvality. Kdežto u motelů, hotelů a penzionů je nejvyšší počet hvězdiček stanoven na 4 (Hotelstars.cz)

Sdružení podnikatelů v pohostinství, stravovacích a ubytovacích službách (UNIHOST) je nezávislá, nepolitická a dobrovolná organizace, která byla založena v roce 1992 a je členem Hospodářské komory ČR. Prosazuje zájmy svých členů při jednání se státní správou a jinými institucemi. Poskytuje členům odborné poradenství a na jejich webových stránkách se klienti dočtou důležité informace z oboru cestovního ruchu a gastronomie. Tato organizace je také členem klasifikační komise, která hodnotí úroveň hromadných ubytovacích zařízení (unihostostrava.cz).

4 Vlastní práce

Cílem vlastní práce bylo na základě analýzy vybraných ukazatelů zhodnotit stav a vývoj hromadných ubytovacích zařízení na území České republiky za roky 2000–2018.

4.1 Počet hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000-2018

Mezi roky 2000 až 2011 se počet hromadných ubytovacích zařízení pohybuje mírně nad 7 500 zařízení, jediným rokem, u kterého je zaznamenán nižší počet byl rok 2010, ve kterém se počet snížil o 322 poskytovatelů hromadných ubytovacích služeb. Mohlo to být dáno tím, že majitelé hromadných ubytovacích zařízení nebyli schopni udržet své podnikání i v době krize.

Po revizi dat v roce 2012 se ukazatel počtu hromadných ubytovacích zařízení zvýšil na 10 057 a od té doby nepatrně klesá. Největší meziroční pokles byl zaznamenán v roce 2014, kdy se počet hromadných ubytovacích zařízení snížil o 957 zařízení, tedy o 9,6 % oproti roku předcházejícímu, předpokladem k tomuto snížení mohl být malý zájem o hromadná ubytovací zařízení, nízká kvalita nabízených služeb nebo umístění ubytovacích zařízení v méně atraktivních oblastech. Další pokles byl evidován v roce 2017, kdy se počet snížil o 1,8 %, tedy o 161 zařízení poskytujících hromadné ubytovací služby. V roce 2018 se počet hromadných ubytovacích zařízení opět zvýšil o 419 zařízení na celkový počet 9 426 zařízení na celém území České republiky.

Pro lepší přehlednost byl vytvořen graf ukazatele celkového počtu hromadných ubytovacích zařízení viz. příloha 1.

Tabulka 1 Počet hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000-2018

Rok	Počet HUZ	1. diference	Koeficient růstu
2000	7 469		
2001	7 703	234	1,031
2002	7 869	166	1,021
2003	7 926		
2004	7 640	-286	0,963
2005	7 605	-35	0,995
2006	7 616	11	1,001
2007	7 845	229	1,030
2008	7 705	-140	0,982
2009	7 557	-148	0,980
2010	7 235	-322	0,957
2011	7 657	422	1,058
2012	10 057		
2013	9 970	-87	0,991
2014	9 013	-957	0,904
2015	9 163	150	1,016
2016	9 168	5	1,000
2017	9 007	-161	0,982
2018	9 426	419	1,046
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			0,987
Predikce 2019	9 303		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Predikce na rok 2019 byla vypočtena z let 2013–2018 pomocí průměrného koeficientu růstu. Podle predikce na rok 2019 se počet hromadných ubytovacích zařízení snížil zhruba o 120 zařízení.

4.2 Počet hromadných ubytovacích zařízení v krajích v roce 2012 a 2019

Na území České republiky se v roce 2019 nacházelo celkem 8 701 hromadných ubytovacích zařízení, to je oproti roku 2012 pokles o 13,48 %, kdy na stejném katastrálním území bylo evidováno 10 057 hromadných ubytovacích zařízení. V tabulce 2 jsou porovnávány pouze dva roky, tedy 2012 a 2019.

Z tabulky 2 vyplývá, že ve většině krajů v České republice se ukazatel počtu hromadných ubytovacích zařízení snížil. Nejrapidnější pokles zaznamenal kraj Vysočina, kde je pokles o 14,62 % a kraj Středočeský, kde se počet zařízení snížil o 13,63 % za posledních 8 let. Z toho vyplývá, že se nejedná o příliš navštěvované kraje a turisté vyhledávají spíše jiná místa pro své ubytování. Nejnižší pokles v počtu hromadných ubytovacích zařízení zaznamenal Zlínský kraj, kde se snížila kapacita jen o 11 ubytovacích objektů, tedy o 2,34 %. Jediným krajem, kde se zvýšil počet poskytovatelů ubytování je Karlovarský kraj. V tomto kraji se množství ubytovacích objektů změnilo z 504 na 519 zařízení, tedy nárůst o 2,9 %. Karlovarský kraj je krajem lázeňským a je stále více žádanější i u zahraničních turistů.

Tabulka 2 Počet hromadných ubytovacích zařízení v České republice v letech 2012 a 2019

Kraj (NUTS3)	2012	2019	% rozdíl
Hl. m. Praha	845	805	-4,73
Středočeský kraj	814	703	-13,63
Jihočeský kraj	1288	1171	-9,08
Plzeňský kraj	599	528	-11,85
Karlovarský kraj	504	519	2,9
Ústecký kraj	519	476	-8,28
Liberecký kraj	1007	877	-12,9
Královehradecký kraj	1126	1050	-6,74
Pardubický kraj	374	351	-6,14
Kraj Vysočina	506	432	-14,62
Jihomoravský kraj	879	852	-3,07
Olomoucký kraj	499	479	-4
Zlínský kraj	469	458	-2,34
Moravskoslezský kraj	628	606	-3,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.3 Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

Z tabulky 3 je patrné, že ukazatel počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice se pozvolně zvyšoval. Nejvyšší meziroční růst byl mezi roky 2004 a 2005 o více než 1 142 tis. hostů. Tento růst mohl být dán tím, že Česká republika v roce 2004 vstoupila do Evropské unie a tím se otevřely hranice pro další členské státy. Od roku 2012 byl nejvíce patrný růst hostů mezi lety 2016 a 2017 a to o více než 1 612 tis. hostů.

Od roku 2012 do roku 2018 není zaznamenán žádný propad hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, jejich návštěvnost stále stoupala. Nejvýraznější pokles zaznamenal rok 2002, kdy byl pokles počtu hostů přibližně o 860 tisíc a v roce 2009, kdy se snížil počet hostů přibližně o 850 tisíc vůči předcházejícímu roku. Snížení počtu hostů v roce 2002 zapříčinily povodně a v roce 2009 vliv hospodářské krize. Příloha 2 zobrazuje graf, celkového počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízení v České republice.

Tabulka 3 Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Počet hostů v HUZ (v tis.)	1. diference	Koeficient růstu
2000	10 864		
2001	11 283	419	1,038
2002	10 415	-868	0,923
2003	11 346		
2004	12 220	874	1,077
2005	13 362	1 142	1,093
2006	12 725	-637	0,952
2007	12 961	236	1,018
2008	12 836	-125	0,990
2009	11 986	-850	0,931
2010	12 212	226	1,018
2011	12 899	687	1,056
2012	15 099		
2013	15 408	309	1,020
2014	15 587	179	1,011
2015	17 196	1 609	1,103
2016	18 389	1 193	1,069
2017	20 001	1 612	1,087
2018	21 247	1 246	1,062
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			1,07
Predikce 2019	22 734		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pomocí průměrného koeficientu růstu za roky 2013–2018 byla vypočtena predikce na rok 2019. V roce 2019 Českou republiku navštívilo okolo 22 734 tis. hostů.

4.4 Počet hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Ukazatel příjezdového cestovního ruchu byl zvolna rostoucí, výjimka byla pouze v roce 2002 a 2009, kdy došlo k úbytku počtu nerezidentů. Jednalo se zhruba o 600 tisíc nerezidentů. Od roku 2012 byl zaznamenán každoroční nárůst počtu nerezidentů v České republice, tento nárůst byl vždy o několik málo procent. Nejvyšší meziroční nárůst počtu nerezidentů byl mezi roky 2016 a 2017, kdy se tempo růstu zvýšilo o 9 % oproti minulému roku. V roce 2018 byl počet hostů nerezidentů 10 611 tis.

Tabulka 4 Počet hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Počet hostů nerezidentů v HUZ (v tis.)	1. difference	Koeficient růstu
2000	4 773		
2001	5 405	632	1,132
2002	4 743	-662	0,877
2003	5 076		
2004	6 061	985	1,194
2005	6 336	275	1,045
2006	6 435	99	1,015
2007	6 680	245	1,038
2008	6 649	-31	0,995
2009	6 032	-617	0,907
2010	6 334	302	1,050
2011	6 715	381	1,060
2012	7 647		
2013	7 852	205	1,026
2014	8 096	244	1,031
2015	8 707	611	1,075
2016	9 321	614	1,070
2017	10 160	839	1,090
2018	10 611	451	1,044
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			1,067
Predikce 2019	11 324		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Průměrný koeficient růstu u počtu hostů nerezidentů byl vypočten za roky 2013–2018 a z predikce na rok 2019 vyplývá, že Českou republiku navštívilo zhruba 11 324 tis. zahraničních turistů.

4.5 Počet hostů rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Od roku 2000 do roku 2002 měl ukazatel počtu ubytovaných rezidentů klesající charakter, meziročně se snížil přibližně o 200 tisíc. Od roku 2003 a do roku 2011 se trend nijak významně nemění, jediný vyšší nárůst počtu rezidentů byl zaznamenán v roce 2011, kdy se meziroční nárůst zvýšil o 5 % na necelých 6,2 milionu rezidentů. Od roku 2012 byl meziroční přírůstek rezidentů rostoucí, s výjimkou roku 2014, kdy klesl počet hostů o 0,9 %. V roce 2018 dosahoval počet rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních 10 636 tis.. Což je nepatrně více než počet nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních.

Tabulka 5 Počet hostů rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Počet hostů rezidentů v HUZ (v tis.)	1. diference	Koeficient růstu
2000	6 091		
2001	5 878	-213	0,965
2002	5 672	-206	0,964
2003	6 271		
2004	6 158	-113	0,981
2005	6 026	-132	0,978
2006	6 289	263	1,043
2007	6 281	-8	0,998
2008	6 186	-95	0,984
2009	5 954	-232	0,962
2010	5 878	-76	0,987
2011	6 184	306	1,052
2012	7 452		
2013	7 556	104	1,013
2014	7 491	-65	0,991
2015	8 489	998	1,133
2016	9 067	578	1,068
2017	9 840	773	1,085
2018	10 636	796	1,080
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			1,073
Predikce 2019	11 119		

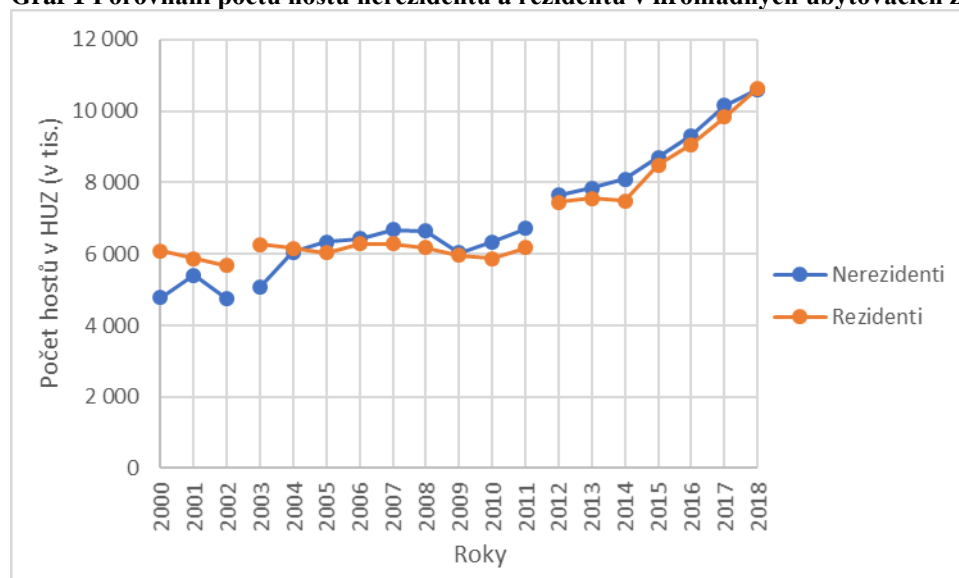
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Predikce pro rok 2019 byla vypočtena pomocí průměrného koeficientu růstu z let 2013–2018. Z predikce na rok 2019 vyplývá, že Českou republiku navštívilo 11 119 tis. rezidentů. Což je zhruba o 200 tisíc méně než by se mělo ubytovat nerezidentů v ubytovacích zařízeních.

4.6 Porovnání počtu hostů nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Pro lepší přehlednost byl vytvořen graf 1, ze kterého je patrné, že od roku 2000 do roku 2004 ukazatel počtu rezidentů převyšoval ukazatel počtu nerezidentů. Tento trend se však v roce 2005 změnil a ukazatel počtu nerezidentů byl vyšší než ukazatel počtu rezidentů, a to až do roku 2017. V tomto období mohli rezidenti upřednostňovat více zahraniční dovolené než dovolené v České republice. Od roku 2014 do roku 2018 byl počet hostů rostoucí v obou skupinách. V roce 2018 se počet rezidentů nepatrně zvýšil zhruba o 25 tisíc oproti počtu nerezidentů. Jak je z grafu 1 zřejmé, největší rozdíl mezi počtem nerezidentů a rezidentů byl v roce 2014 a to zhruba o 600 tisíc osob. Graf ukazatele počtu hostů nerezidentů a rezidentů je zvlášť vytvořen v příloze 3 a 4.

Graf 1 Porovnání počtu hostů nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.7 Počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Od roku 2000 do roku 2002 je zajímavé, že se nejprve ukazatel počtu nerezidentů v roce 2001 o 10,6 % zvýšil vůči roku předcházejícímu a následně se v roce 2002 počet nerezidentů o 9,8 % snížil na skoro stejnou hodnotu jako v roce 2000. V roce 2002 se Česká republika potýkala s dlouhými povodněmi a toto může být důvod, proč se počet přenocování snížil.

Za druhé sledované období dosáhl nejvyššího meziročního přírůstku rok 2007, kdy se ukazatel celkového počtu přenocování nerezidentů zvýšil přibližně na 20,6 milionů. Za tímto nárůstem může být vstup ČR do Schengenského prostoru a volného pohybu osob v tomto prostoru. Největší meziroční úbytek byl mezi roky 2008 a 2009, kdy došlo k poklesu o 11,2 %, tedy asi o 2,2 milionu přenocování. Hospodářská krize postihla celý svět a tím se snížil i počet příjezdů nerezidentů a následně i počet přenocování.

Poslední sledované období mělo rostoucí charakter až na rok 2014, kdy došlo k neznatelnému poklesu pouze o 0,2 % oproti předcházejícímu roku. V roce 2018 počet přenocování nerezidenty přesáhl hranici 26,7 milionů hostů.

Predikce pro rok 2019 byla vypočtena z let 2013–2018 pomocí průměrného koeficientu růstu a poté stanovena na 27 587 tis. přenocování nerezidenty v hromadných ubytovacích zařízeních.

Tabulka 6 Počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Přenocování v HUZ nerezidenti (v tis.)	1. diference	Koeficient růstu
2000	15 597		
2001	17 255	1 658	1,106
2002	15 569	-1 686	0,902
2003	16 511		
2004	19 980	3 469	1,210
2005	19 595	-385	0,980
2006	20 090	495	1,025
2007	20 610	520	1,026
2008	19 987	-623	0,969
2009	17 747	-2 240	0,887
2010	18 366	619	1,034
2011	19 425	1 059	1,057
2012	21 794		
2013	22 145	351	1,016
2014	22 110	-35	0,998
2015	23 287	1 177	1,053
2016	24 268	981	1,042
2017	26 257	1 989	1,081
2018	26 760	503	1,019
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			1,041
Predikce 2019	27 587		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.8 Počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

V roce 2001 byl rapidní pokles počtu přenocování, který činil 23,6 %, tedy zhruba o 6,7 milionu přenocování méně než rok předcházející.

V druhém sledovaném období byl ukazatel počtu přenocování klesající. Nejnižší počet přenocování zaznamenala Česká republika v roce 2010, kdy se počet přenocování rezidenty pohyboval okolo 18,5 milionů. Nejvyšší počet přenocování byl v roce 2006 a to více než 21,3 milionů rezidentů.

Ve třetím sledovaném období byl nejvyšší nárůst ukazatele počtu přenocování v roce 2015, který činil 14,2 % oproti předcházejícímu roku. Od roku 2015 je počet přenocování

rezidentů rostoucí. V roce 2018 byl celkový počet přenocování okolo 28,7 milionů rezidentů, je zajímavé, že velmi podobný počet přenocování byl i v roce 2000.

Tabulka 7 Počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Přenocování v HUZ rezidenti (v tis.)	1. diference	Koeficient růstu
2000	28 603		
2001	21 867	-6 736	0,764
2002	21 541	-326	0,985
2003	22 833		
2004	21 800	-1 033	0,954
2005	20 725	-1 075	0,950
2006	21 357	632	1,030
2007	20 221	-1 136	0,946
2008	19 296	-925	0,954
2009	18 915	-381	0,980
2010	18 543	-372	0,980
2011	18 810	267	1,014
2012	21 484		
2013	21 163	-321	0,985
2014	20 837	-326	0,984
2015	23 807	2 970	1,142
2016	25 429	1 622	1,068
2017	26 962	1 533	1,060
2018	28 754	1 792	1,066
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			1,059
Predikce 2019	30 450		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Průměrný koeficient růstu byl vypočten z let 2013–2018 a v roce 2019 se počet přenocování rezidenty zvýšil na 30 450 000.

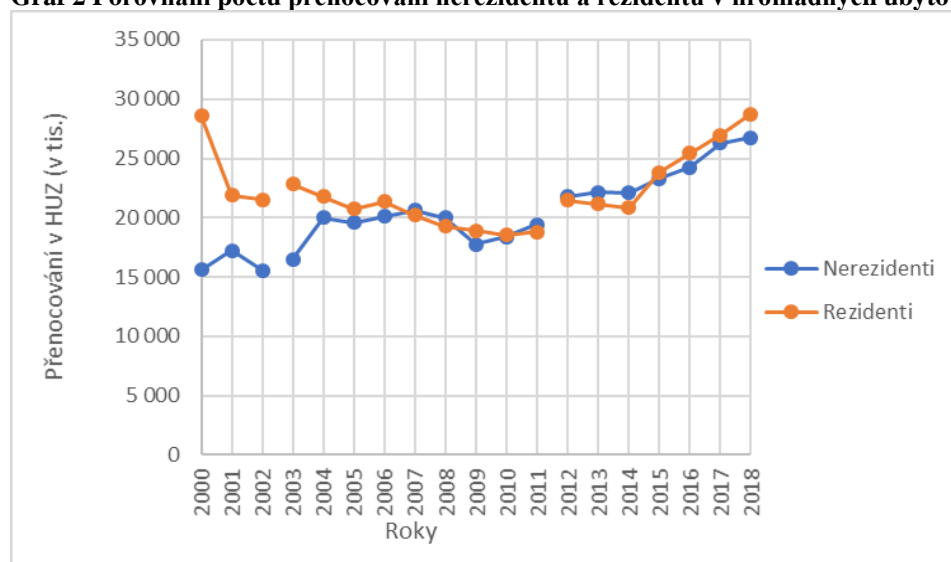
4.9 Porovnání počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Pro lepší přehlednost byl vytvořen graf 2, ze kterého je zřejmé, že ukazatel počtu přenocování rezidenty byl nejprve klesající, kdežto ukazatel počtu přenocování nerezidenty

byl víceméně rostoucí. Tato situace se však změnila v roce 2015, kdy se mírně zvyšoval počet přenocování rezidenty nad přenocováním nerezidenty.

Na grafu 2 je vidět, jak se měnily priority rezidentů. Z vysokého zájmu o ubytování v ČR se během několika let stává méně atraktivní země pro rezidenty, ale tento zájem se mění v roce 2014, kdy rezidenti trávili stále častěji dovolenou v České republice. Pro nerezidenty je Česká republika bezpečnou, politicky stabilní a kulturně atraktivní zemí. Graf ukazatele počtu přenocování nerezidentů a rezidentů je zvlášť vytvořen v příloze 5 a 6.

Graf 2 Porovnání počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.10 Průměrný počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

V tabulce 8 je zaznamenán průměrný počet dní, které nerezidenti strávili v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice. Ukazatel průměrného počtu přenocování nerezidentů je stále klesající, jedinou výjimkou byl rok 2002, kde se počet zvýšil o 0,1 dne. Od roku 2000 do roku 2018 se průměrný pobyt nerezidenta zkrátil o 0,8 dne.

Tabulka 8 Průměrný počet přenocování nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Průměrný počet přenocování nerezidentů (dny)	1. diference	Koeficient růstu
2000	3,3		
2001	3,2	-0,1	0,969
2002	3,3	0,1	1,031
2003	3,3		
2004	3,1	-0,2	0,939
2005	3,1	0,0	1,000
2006	3,1	0,0	1,000
2007	3,1	0,0	1,000
2008	3,0	-0,1	0,967
2009	2,9	-0,1	0,966
2010	2,9	0,0	1,000
2011	2,9	0,0	1,000
2012	2,8		
2013	2,8	0,0	1,000
2014	2,7	-0,1	0,964
2015	2,7	0,0	1,000
2016	2,6	-0,1	0,962
2017	2,6	0,0	1,000
2018	2,5	-0,1	0,961
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			0,977
Predikce 2019	2,44		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Predikce na rok 2019 byla vypočtena z let 2013–2018 pomocí průměrného koeficientu růstu a nadále se snižoval průměrný počet přenocování nerezidentů. V roce 2019 se snížil průměrný počet přenocování nerezidentů na 2,44 dne.

4.11 Průměrný počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Nejviditelnější meziroční pokles byl v roce 2001, kdy ukazatel průměrného počtu dní u rezidentů klesl o jeden celý den oproti roku předcházejícímu, jednalo se o 21,3 % pokles. Pokud se srovnají roky 2000 a 2018 byl průměrný pokles počtu dní o celé 2 dny, tedy o 42,5 %. Z toho vyplývá, že rezidenti zkracovali své dovolené, ale podnikali jich více

za rok. Toto plyne i z tabulky 7, protože počet přenocování se stále zvyšuje a blíží se hranici 29 milionů přenocování za jeden rok.

Tabulka 9 Průměrný počet přenocování rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Rok	Průměrný počet přenocování rezidenti (dny)	1. diference	Koeficient růstu
2000	4,7		
2001	3,7	-1,0	0,787
2002	3,8	0,1	1,027
2003	3,6		
2004	3,5	-1,0	0,972
2005	3,4	-0,1	0,971
2006	3,4	0,0	1,000
2007	3,2	-0,2	0,941
2008	3,1	-0,1	0,968
2009	3,2	0,1	1,032
2010	3,2	0,0	1,000
2011	3,0	-0,2	0,937
2012	2,9		
2013	2,8	-0,1	0,965
2014	2,8	0,0	1,000
2015	2,8	0,0	1,000
2016	2,8	0,0	1,000
2017	2,7	-0,1	0,964
2018	2,7	0,0	1,000
Průměrný koeficient růstu (2013-2018):			0,985
Predikce 2019	2,65		

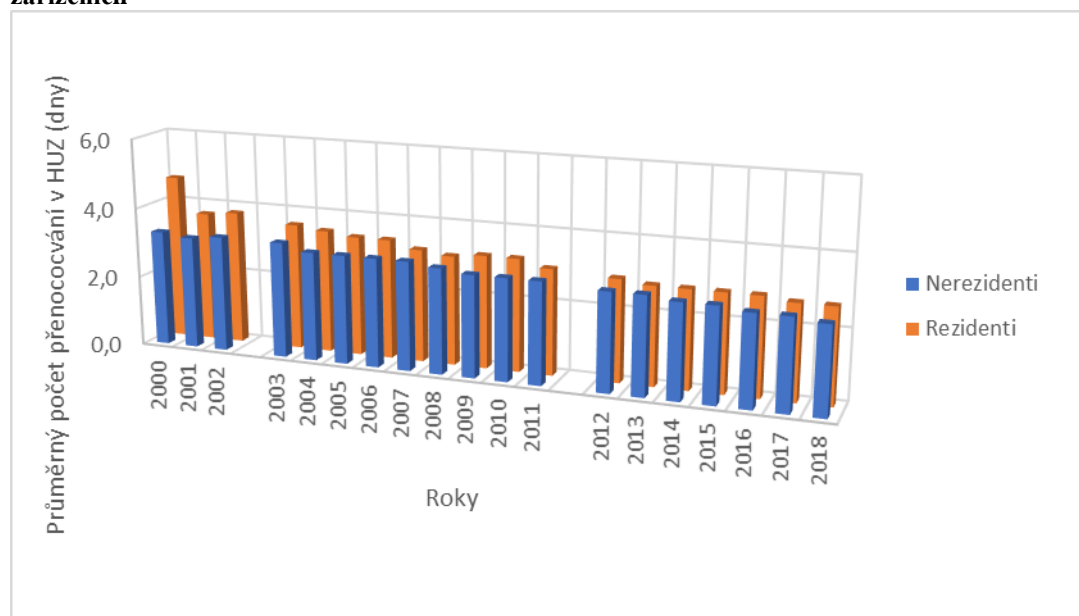
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z predikce na rok 2019 vyplývá, že se průměrný počet přenocování rezidenty stále snižoval, avšak jen o 0,05 dne oproti roku předcházejícímu. Predikce byla vypočtena z průměrného koeficientu růstu za roky 2013–2018.

4.12 Porovnání průměrného počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Při porovnání průměrného počtu přenocování nerezidenty a rezidenty v hromadných ubytovacích zařízeních v grafu 3 vyplývá, že rezidenti strávili více času v hromadných ubytovacích zařízeních v tuzemsku než nerezidenti, kteří do České republiky přijeli ze zahraničí. Z grafu je také patrné, že se průměrný počet přenocování stále zkrachoval. Z původních 3,5-4,5 dne je výsledná hodnota na 2,5 dne u nerezidentů a 2,7 dne u rezidentů.

Graf 3 Porovnání průměrného počtu přenocování nerezidentů a rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.13 Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR

Tabulka 10 zobrazuje ukazatel celkové spotřeby příjezdového cestovního ruchu, tedy kolik v České republice utratili nerezidenti peněz za období 2003–2018. Nejvyšší meziroční přírůstek byl v roce 2004, kde celkový objem výdajů za cestovní ruch byl vyšší o 20,5 miliardy Kč oproti roku předcházejícímu, jednalo se o meziroční změnu o 18,3 %. Vysoký meziroční přírůstek byl i v roce 2012, 2013 a 2016. Záporný meziroční přírůstek byl v roce 2009 a 2010, kdy se snížil ukazatel spotřeby příjezdového cestovního ruchu o 8,4 %

a poté o dalších 9,3 %, což mohlo být dáno dopadem hospodářské krize. Od roku 2011 má ukazatel výdajů příjezdového cestovního ruchu rostoucí trend.

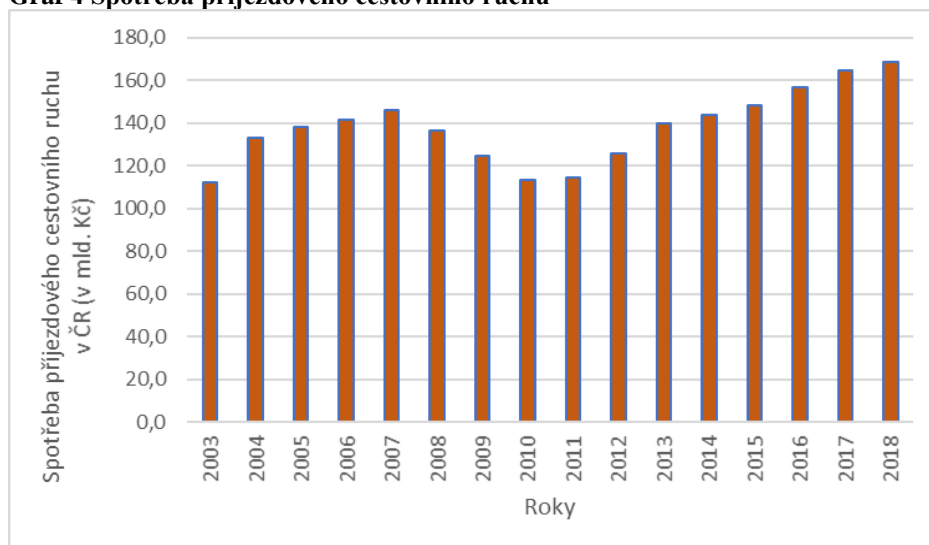
Tabulka 10 Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR

Rok	Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR (mld. Kč)	1. diference	Koeficient růstu
2003	112,4		
2004	133,0	20,6	1,183
2005	138,0	5,0	1,038
2006	141,5	3,5	1,025
2007	146,1	4,6	1,033
2008	136,5	-9,6	0,934
2009	125,0	-11,5	0,916
2010	113,4	-11,6	0,907
2011	114,6	1,2	1,011
2012	125,7	11,1	1,097
2013	140,2	14,5	1,115
2014	144,0	3,8	1,027
2015	148,2	4,2	1,029
2016	157,1	8,9	1,060
2017	164,8	7,7	1,049
2018	168,5	3,7	1,022
Predikce			
2019	192,4		
2020	209,4		
2021	228,3		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Časová řada spotřeby příjezdového cestovního ruchu ČR vykazuje kvadratický trend, který je znázorněn v grafu 4. Pro predikci následujících tří let byla použita časová řada od roku 2007 do roku 2018.

Graf 4 Spotřeba příjezdového cestovního ruchu

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Jelikož časová řada vykazuje kvadratický trend, byla použita následující trendová funkce k predikci let 2019, 2020 a 2021. Predikce je taková, že se spotřeba příjezdového cestovního ruchu zvyšovala a bude zvyšovat každý rok zhruba o 20 miliard Kč.

Tabulka 11 Trendová funkce – spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR

Trendová funkce	I ²
$y = 0,965t^2 - 9,042t + 146,834$	82,6 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování v programu SPSS Statistics.

Hodnocení přesnosti prognózy $T_H = 2,14 \%$

Chyba prognózy je malá a model je vhodný pro predikci.

4.14 Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR

Nejvýraznější pokles výdajů byl evidován v roce 2011, kdy se meziroční výdaje snížily o 6,5 miliardy korun ve srovnání s rokem předcházejícím. Naopak v roce 2016 a 2017 došlo ke zvýšení výdajů o 13,2 % a poté 10,6 %, což byl nejvyšší meziroční nárůst za sledované období. Což vyplývá i z grafů výše, protože se zvyšuje počet rezidentů, kteří se ubytují v České republice.

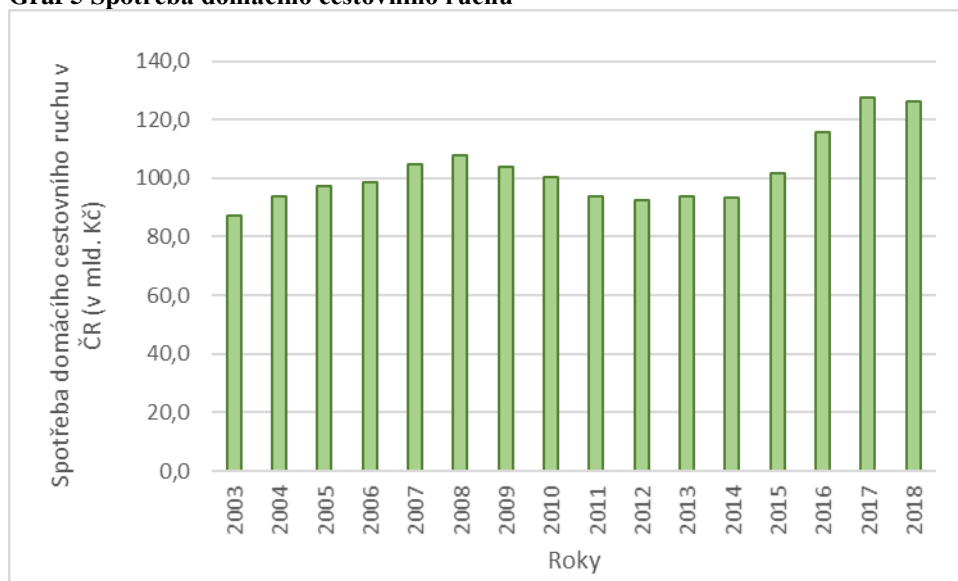
Tabulka 12 Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR

Rok	Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR (mld. Kč)	1. diference	Koeficient růstu
2003	87,4		
2004	93,6	6,2	1,071
2005	97,4	3,8	1,041
2006	98,8	1,4	1,014
2007	104,8	6,0	1,061
2008	107,8	3,0	1,029
2009	104,1	-3,7	0,966
2010	100,5	-3,6	0,965
2011	94,0	-6,5	0,935
2012	92,5	-1,5	0,984
2013	93,9	1,4	1,015
2014	93,4	-0,5	0,995
2015	101,8	8,4	1,090
2016	115,8	14,0	1,138
2017	127,5	11,7	1,101
2018	126,1	-1,4	0,989
Predikce			
2019	145,8		
2020	161,6		
2021	179,5		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pro lepší přehlednost je vytvořen graf 5, který zobrazuje ukazatel spotřeby domácího cestovního ruchu. Stejně jako spotřeba příjezdového cestovního ruchu, tak i spotřeba domácího cestovního ruchu vykazuje kvadratický trend. Pro predikci následujících tří let byla použita časová řada od roku 2008 do roku 2018.

Graf 5 Spotřeba domácího cestovního ruchu

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Časová řada vykazuje kvadratický trend od roku 2008 do roku 2018, proto byla použita následující trendová funkce k predikci let 2019, 2020 a 2021. Z predikce vyplývá, že se spotřeba domácího cestovního ruchu zvyšovala a bude zvyšovat každý rok zhruba o 15 miliard Kč.

Tabulka 13 Trendová funkce – Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR

Trendová funkce	I ²
$y = 1,043t^2 - 10,266t + 118,836$	90,8 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování v programu SPSS Statistics.

Hodnocení přesnosti prognózy $T_H = 7,63 \%$

Chyba prognózy je střední a model lze ještě pro predikci použít.

4.15 Celková spotřeba cestovního ruchu v ČR

U ukazatele celkové spotřeby cestovního ruchu v České republice byl nejvyšší meziroční přírůstek v roce 2004, za celé sledované období a dosahoval zvýšení o 13,4 % oproti roku předcházejícímu, což bylo zhruba 26,8 miliardy Kč. Naopak viditelný pokles byl u ukazatele zaznamenán v roce 2009 a 2010, kde pokles činil přibližně 15,1 miliardy Kč (necelých 7 %). Tento pokles byl ovlivněn hospodářskou krizí. Od roku 2012 byl ukazatel celkové spotřeby cestovního ruchu rostoucí, nejvyšší v letech 2016 a 2017, kdy se celkový

objem výdajů zvýšil nejprve o 22,3 miliardy Kč (8,9 %) a následně o 20 miliard Kč (7,4 %). Poslední sledovaný rok se však celkový objem výdajů za cestovní ruch snížil o 2,2 miliardy Kč, tedy pouze o 0,8 %, oproti roku 2017.

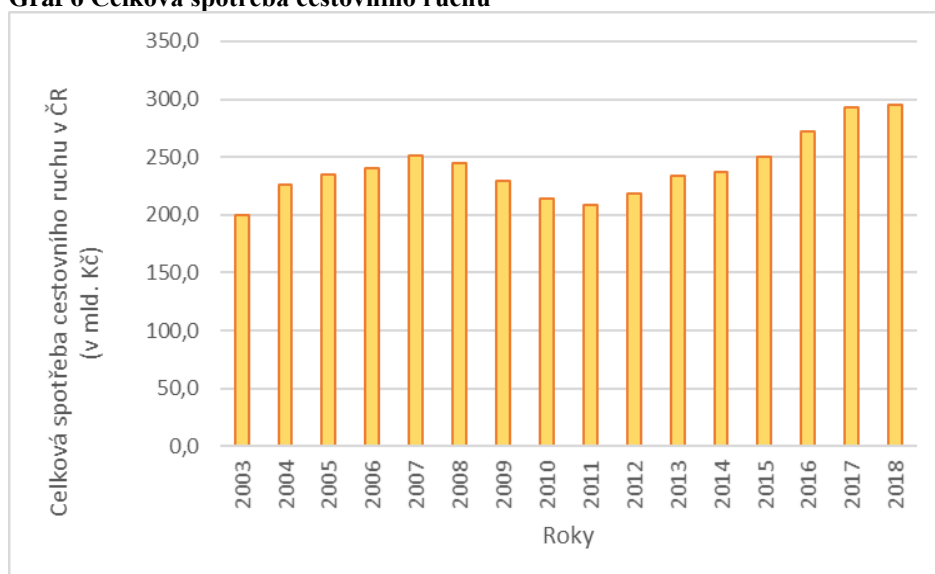
Tabulka 14 Celková spotřeba cestovního ruchu v ČR

Rok	Celková spotřeba cestovního ruchu v ČR (mld. Kč)	1. diference	Koeficient růstu
2003	199,8		
2004	226,6	26,8	1,134
2005	235,4	8,8	1,039
2006	240,3	4,9	1,021
2007	250,9	10,6	1,044
2008	244,3	-6,6	0,974
2009	229,1	-15,2	0,938
2010	214,0	-15,1	0,934
2011	208,6	-5,4	0,975
2012	218,3	9,7	1,047
2013	234,2	15,9	1,073
2014	237,5	3,3	1,014
2015	250,1	12,6	1,053
2016	272,4	22,3	1,089
2017	292,4	20,0	1,073
2018	294,6	2,2	1,008
Predikce			
2019	334,6		
2020	365,2		
2021	399,4		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Ukazatel celkové spotřeby cestovního ruchu je lépe znázorněn v grafu 6 a ukazatel také vykazuje kvadratický trend. Podle provedené predikce na roky 2019, 2020 a 2021 se celková spotřeba cestovního ruchu zvyšovala a bude zvyšovat každý rok.

Graf 6 Celková spotřeba cestovního ruchu

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Časová řada celkové spotřeby cestovního ruchu v ČR vykazuje kvadratický trend od roku 2007 do roku 2018, proto byla použita následující trendová funkce k predikci let 2019, 2020 a 2021. Z predikce plyne, že se celková spotřeba cestovního ruchu zvyšovala a bude zvyšovat každý rok zhruba o 30 miliard Kč.

Tabulka 15 Trendová funkce – celková spotřeba cestovního ruchu v ČR

Trendová funkce	I ²
$y = 1,813t^2 - 18,319t + 266,427$	93 %

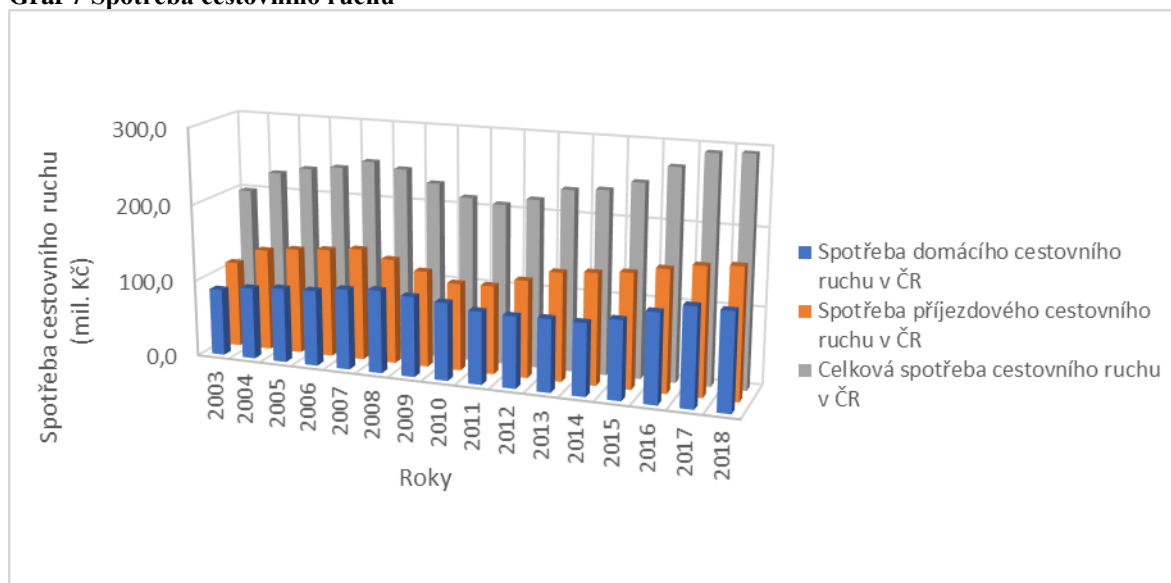
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování v programu SPSS Statistics.

Hodnocení přesnosti prognózy $T_H = 6,85 \%$

Chyba prognózy je střední, model lze ještě použít pro predikci.

V grafu 7 je znázorněna celková spotřeba cestovního ruchu, spotřeba domácího cestovního ruchu a spotřeba příjezdového cestovního ruchu v České republice. Z grafu je patrné, že převládá spotřeba příjezdového cestovního ruchu, tudíž, že nerezidenti utratili v České republice více výdajů než domácí turisté. K viditelnému přiblížení došlo pouze v roce 2010. Od tohoto roku se opět ukazatel spotřeby příjezdového cestovního ruchu zvyšuje více než ukazatel spotřeby domácího cestovního ruchu.

Graf 7 Spotřeba cestovního ruchu

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.16 Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu

Data o počtu zaměstnaných osob začal Český statistický úřad sbírat až v roce 2003. V odvětví cestovního ruchu pracuje okolo 230 tisíc zaměstnanců a dá se říci, že tento počet je stabilní a nijak razantně se nemění.

Nejvyšší meziroční přírůstek dosahoval ukazatel počtu zaměstnaných osob v cestovním ruchu v roce 2008, kdy se zvýšil počet zaměstnanců o více než 5 tisíc, tedy o 2,2 %. Po tomto roce se však počet zaměstnanců v cestovním ruchu začal snižovat a pokles skončil až rokem 2014. Od roku 2008 do roku 2014 se počet zaměstnanců v cestovním ruchu snížil o 16 230 osob. Od roku 2015 počet osob zaměstnaných v cestovním ruchu roste vždy okolo 2 % ročně. V roce 2017 byl meziroční přírůstek počtu zaměstnaných lidí 2,4 %, což je o 5 544 osob více než rok předcházející.

Tabulka 16 Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu

Rok	Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu	1. diference	Koeficient růstu
2003	237 753		
2004	236 649	-1 104	0,995
2005	236 682	33	1,000
2006	235 935	-747	0,997
2007	236 024	89	1,000
2008	241 236	5 212	1,022
2009	239 499	-1 737	0,993
2010	235 569	-3 930	0,984
2011	232 463	-3 106	0,987
2012	229 551	-2 912	0,987
2013	227 630	-1 921	0,992
2014	225 006	-2 624	0,988
2015	229 197	4 191	1,019
2016	233 299	4 102	1,018
2017	238 843	5 544	1,024
Predikce			
2018	242 540		
2019	249 087		
2020	256 847		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Časová řada počtu zaměstnaných osob v cestovním ruchu ČR vykazuje kvadratický trend, které je lépe znázorněn na grafu 8. Pro predikci následujících tří let byla použita časová řada od roku 2008 do roku 2017.

Tabulka 17 Trendová funkce – počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu

Trendová funkce	I ²
$y = 606,716t^2 - 7407,748t + 250613,350$	88,5 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování v programu SPSS Statistics.

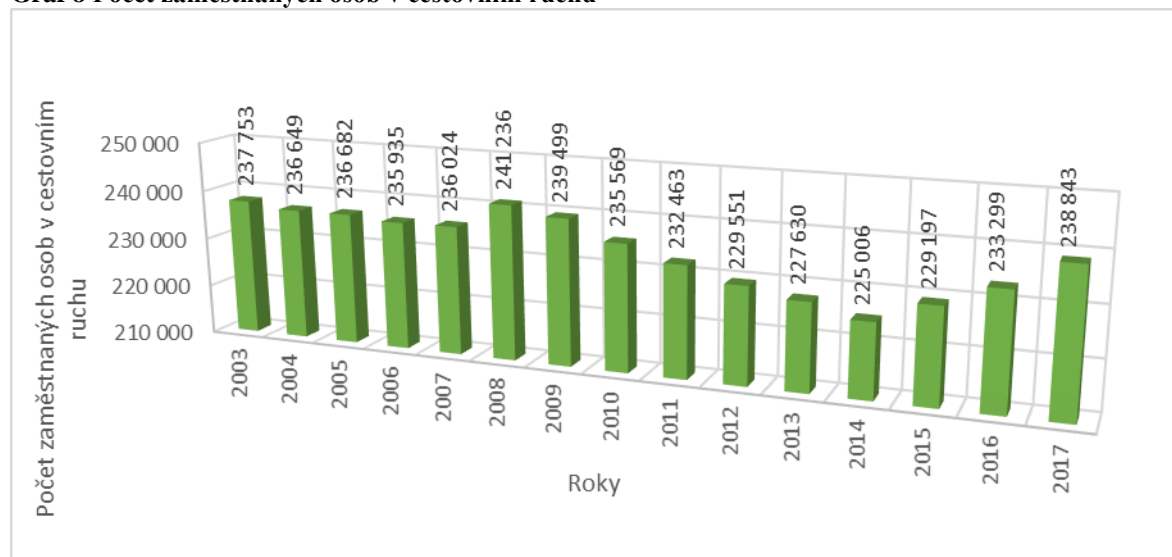
Hodnocení přesnosti prognózy $T_H = 0,018 \%$

Chyba prognózy je malá, predikce je dostatečně přesná.

Graf 8 znázorňuje ukazatel počtu zaměstnaných osob v cestovním ruchu. Od roku 2008 se snižoval počet zaměstnanců v cestovním ruchu, což bylo dáno dopadem hospodářské

krize, která se dotkla všech odvětví ekonomiky České republiky ve snižování počtu zaměstnanců. V roce 2017 se počet zaměstnanců přibližoval hodnotě v roce 2008.

Graf 8 Počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.17 Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky

Tabulka 18 zaznamenává kolik procent osob pracuje v odvětví cestovního ruchu vůči celé ekonomice České republiky. Jedná se přibližně o 4,5 % všech zaměstnanců České republiky. Nejvyšší podíl zaměstnanosti byl v roce 2003 a 2004 a dosahoval 4,79 %. Naopak nejnižší procento osob pracovalo v cestovním ruchu v roce 2014, jen 4,4 % z celkové zaměstnanosti.

Predikce na rok 2018 byla vypočtena pomocí průměrného koeficientu růstu za roky 2012–2017 a podíl zaměstnaných osob v cestovním ruchu se v roce 2018 snížil na 4,344 %. Pro přehlednost ukazatele podílu cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky byl vytvořen graf, viz. příloha 7.

Tabulka 18 Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky

Rok	Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti ČR (%)	1. diference	Koeficient růstu
2003	4,79		
2004	4,79	0	1,000
2005	4,74	-0,05	0,990
2006	4,64	-0,1	0,979
2007	4,52	-0,12	0,974
2008	4,56	0,04	1,009
2009	4,58	0,02	1,004
2010	4,66	0,08	1,017
2011	4,60	-0,06	0,987
2012	4,53	-0,07	0,985
2013	4,48	-0,05	0,989
2014	4,40	-0,08	0,982
2015	4,42	0,02	1,005
2016	4,43	0,01	1,002
2017	4,47	0,04	1,009
Průměrný koeficient růstu (2012-2017)			0,972
Predikce 2018	4,344		

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

5 Závěr a diskuse

Podstatou této diplomové práce bylo pomocí statistických ukazatelů zhodnotit vývoj hromadných ubytovacích zařízení v České republice za období 2000-2018. Časové období se u některých statistických ukazatelů lišilo z důvodu dostupnosti dat. Zkoumány byly ukazatele týkající se počtu hromadných ubytovacích zařízení na území celé České republiky, ale také v jednotlivých krajích, návštěvnosti rezidentů a nerezidentů a jejich následné porovnání, počtu přenocování nerezidentů a rezidentů a jejich porovnání v počtu přenocování. Dále byly zkoumány ukazatele celkové spotřeby cestovního ruchu a též spotřeby příjezdového a domácího cestovního ruchu, počtu zaměstnaných osob v cestovním ruchu a jejich podíl na celkové zaměstnanosti v České republice. Data byla rozdělena do třech časových období z důvodu neporovnatelnosti dat, a proto tabulky v této práci mají tři části. První období je od 2000 do 2002, kdy byla data sbírána vždy k 31. 7. daného roku. V druhém období se data shromažďovala vždy k 31. 12. daného roku a toto probíhalo od 2003 do roku 2011. V roce 2012 proběhla revize dat. Data, která jsou shromažďována od roku 2012 jsou neporovnatelná s dřívějšími roky.

Odvětví cestovního ruchu je ovlivňováno událostmi, které se stanou, jak v České republice, tak i ve světě. Mezi negativní vlivy patří hlavně hospodářská krize, která byla v roce 2008 a negativně ovlivnila i následující roky, nejrůznější epidemie (prasečí a ptačí chřipka, ebola) a další. Mezi vlivy, které pozitivně ovlivňují cestovní ruch je vstup do Schengenského prostoru v roce 2007, kdy se obyvatelům České republiky otevřely možnosti a mohli bez velkých problémů cestovat v rámci tohoto prostoru, tak i naopak cizinci v mohli bez problémů přijet do České republiky. Modernizace dopravy také výrazně ovlivňuje cestovní ruch, jak zvětšování letišť a tím i zvyšování počtu odbavených cestujících, tak i zkvalitňování vlakové a autobusové dopravy.

Počet hromadných ubytovacích zařízení se v České republice každý rok mění, nemá rostoucí ani klesající charakter. V roce 2018 bylo na území země evidováno 9 426 zařízení, což je o 631 objektů méně než v roce 2012. K výraznému snížení počtu hromadných ubytovacích zařízení došlo v roce 2014, kdy se počet snížil o 957, což je pokles o 9,6 %. Mohlo se jednat o zařízení, která nebyla tak dostupná a nenabízela atraktivní služby

pro turisty. Naopak v roce 2018 došlo k vysokému zvýšení počtu zařízení a to o 419 oproti roku 2017. Při porovnání stavu v jednotlivých krajích je situace obdobná. Nejvyšší pokles v roce 2018 oproti roku 2012 je sledován v kraji Středočeském, kde byl pokles o 13,63 %, Libereckém, kde pokles činil 12,9 % a Kraj Vysočina, kde byl pokles nejvyšší a to 14,62 %. Tento pokles může být dán tím, že tyto kraje nejsou tak navštěvované jako jiné kraje. Jediným krajem, ve kterém se zvýšil počet hromadných ubytovacích zařízení je Karlovarský kraj, a to pouze o 2,9 %. Jedná se o lázeňský kraj, který je pro návštěvníky atraktivní.

Českou republiku navštíví každý rok stále větší počet osob, což se promítlo i v celkovém počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních. Do celkového počtu hostů se započítává domácí i příjezdový cestovní ruch. Od roku 2010 se počet hostů stále zvyšuje a v roce 2018 překročil hranici 21 milionů ubytovaných osob v hromadných ubytovacích zařízeních a podle predikce na rok 2019 by měl tento počet přesáhnout 22 milionů hostů. Od roku 2000 do 2004 byl vyšší počet domácích hostů, ale od roku 2005 se struktura mění a přijíždí více zahraničních hostů, kteří tráví svou dovolenou v České republice. Toto je dáno tím, že Česká republika patří mezi bezpečné a politicky stále země. A na druhou stranu se vstupem ČR do Schengenského prostoru mohli Češi cestovat do zemí tohoto prostoru bez jakýchkoliv problémů a nemuseli žádat o různá víza a jiné dokumenty ke vstupu do země. Tato situace se mění až v roce 2018, kdy byl nepatrně vyšší nárůst domácích hostů nad nerezidenty.

Příjezdový cestovní ruch měl od roku 2012 rostoucí trend. Každý rok přijede do ČR stále větší počet zahraničních turistů. Nejvyšší nárůst byl v roce 2017, kdy se ubytovalo v hromadných ubytovacích zařízeních skoro o 839 tisíc zahraničních turistů více než v předcházejícím roce, jednalo se o nárůst 9 %. U rezidentů byl naopak nejvyšší nárůst ubytovaných hostů v roce 2015, kdy se počet meziročně zvýšil zhruba o 998 tisíc hostů, tedy o 13,3 %. Tento nárůst mohl být dán tím, že v roce 2014 svět sužovala epidemie eboly a lidé z České republiky se báli vycestovat do zahraničí.

Jelikož se zvyšuje počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, zvyšuje se i počet přenocování v těchto objektech. Nejvyšší meziroční přírůstek je patrný v roce 2017, kdy se

počet přenocování zvýšil o 1,98 milionů, tedy o 8,1 %. Dalšími roky, které zaznamenaly vysoký růst jsou 2015 a 2016, kdy se meziroční nárůst pohyboval průměrně okolo 1 milionu přenocování. Zkvalitňováním služeb v hromadných ubytovacích zařízeních dochází ke zvyšování počtu přenocovaných osob a také celkového počtu přenocování. Naopak nejviditelnější pokles byl zaznamenán v roce 2009, kdy se snížil počet přenocování nerezidenty o více než 2,2 miliony přenocování během jednoho roku. Důvodem tohoto poklesu může být fakt, že svět a Českou republiku postihla hospodářská krize a lidé neměli dostatek finančních prostředků na pokrytí základních potřeb, a tudíž si nemohli dovolit ani další výdaje. U počtu přenocování rezidenty je nejvyšší pokles v roce 2004, 2005 a 2007, kdy se počet přenocování snížil zhruba o 1 milion. Nejvyšší meziroční nárůst byl evidován v roce 2015, kdy se počet přenocování oproti předcházejícímu roku zvýšil o 2,97 milionu přenocování, tedy o 14,2 %. Od roku 2015 má počet přenocování rezidenty rostoucí charakter a tento počet se v průměru zvyšuje o 1,5 milionu přenocování každý rok. V roce 2018 přesáhl 28 milionu přenocování a podle predikce do roku 2019 má překročit hranici 31 milionu přenocování. Z toho plyne, že čeští turisté vyhledávají stále častěji Českou republiku jako cíl jejich dovolené.

I když se počet hostů a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních zvyšuje, tak průměrný počet přenocování se snižuje. V roce 2000 byl průměrný pobyt nerezidenta v České republice 3,3 dne a u rezidenta dokonce 4,7 dne. Situace se ale změnila a v roce 2018 se průměrný počet přenocování u nerezidenta snížil na 2,5 dne a u rezidenta na 2,7 dne. Důvodem může být to, že domácí cestovní ruch se začal orientovat spíše na více kratších dovolených během roku, protože lidé chtějí více vidět a nemají dostatek volného času. Dalším důvodem pro více kratších dovolených může být i modernizace a dostupnost dopravy, která se stává čím dál rychlejší a kvalitnější. Jelikož za celé sledované období je trend klesající, bude i nadále průměrná délka pobytu klesat, platí to v případě příjezdového i domácího cestovního ruchu.

Celková spotřeba cestovního ruchu se každý rok zvyšuje. Jedná se o všechny výdaje domácího i příjezdového cestovního ruchu, které jsou vynakládány při cestách po České republice, ale i vydané před cestou do země např. zaplacené ubytování, jízdenky nebo doprava. V roce 2018 dosahovaly tyto výdaje částky zhruba 295 miliard korun.

Oproti předcházejícímu roku se jedná o velmi nepatrný růst, a to pouze o 0,8 %. Kdežto v letech předcházejících byl meziroční růst mezi 5-8 % každý rok.

Výdaje z příjezdového cestovního ruchu jsou každý rok vyšší než z domácího cestovního ruchu, a to přibližně o 25 %. Je to dáno tím, že zahraniční turisté za svou dovolenou utratí více než domácí turisté. Spotřeba příjezdového cestovního ruchu má od roku 2011 rostoucí charakter. U příjezdového cestovního ruchu byla vytvořena predikce, která se v roce 2021 velmi těsně blíží k hranici 200 miliard korun z příjezdového cestovního ruchu.

Odvětví cestovního ruchu zaměstnává přibližně 4,47 % všech zaměstnaných osob v České republice. V roce 2017 bylo v tomto odvětví zaměstnáno 238 843 osob. Tento počet je více méně stabilní a nijak razantně se nemění. Nejvyšší počet zaměstnanců pracoval v cestovním ruchu v roce 2008, kdy se jednalo o 241 236 zaměstnanců a nejnižší počet zaměstnanců je evidován v roce 2014 a to pouze 225 006.

Doposud sbíral Český statistický úřad data pouze o hromadných ubytovacích zařízeních, ale v roce 2019 uzavřel partnerství s platformou airbnb, která nabízí ke krátkodobému pronájmu soukromá ubytovací zařízení jiných osob. Tímto krokem si Český statistický úřad slibuje získání více statistických dat, která by mohla pomoci při utváření statistik v cestovním ruchu a větší přehlednosti v celkových počtech ubytovaných osob na území České republiky.

Tato diplomová práce vychází z dostupných dat, která jsou o cestovním ruchu sbírána každý rok. I přes veškeré prognózy, které byly v práci vypracovány, je cestovní ruch ovlivňován řadou vnějších faktorů, které jsou nepředvídatelné a mohou zcela změnit vývoj cestovního ruchu. Mezi vnější faktory patří hlavně faktory bezpečnostní, politické, technologické, ekonomické, ale i přírodní.

Diplomová práce je dopisována na počátku roku 2020. Rok 2020 a následující roky budou pro odvětví cestovního ruchu, ale i zbytek ekonomiky České republiky velmi náročné z důvodu šířící se pandemie koronaviru a možného nástupu hospodářské krize. Toto onemocnění bude mít vliv i na zaměstnanost v cestovním ruchu, která se bude

snižovat, z důvodu uzavírání stravovacích a ubytovacích zařízení v důsledku krachování některých podniků.

V roce 2020 se rapidně sníží počet příjezdového cestovního ruchu a tím i spotřeby z něj. Domácí cestovní ruch nejspíše zaznamená také pokles, ale nebude zdaleka tak intenzivní jako u příjezdového cestovního ruchu. Je možné, že lidé nebudou mít po určitou dobu možnost vycestovat do jiných států a budou mít také strach z cest do zahraničí.

6 Seznam použitých zdrojů

ARLT, Josef a Markéta ARLTOVÁ. *Ekonomické časové řady*. Praha: Professional Publishing, 2009. 290 s. ISBN 978-80-86-946-856

BERÁNEK, Jaromír. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG Consulting, 2013. 295 s. ISBN 978-80-86724-46-1.

GOELDNER, Charles R. a J. R. Brent RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Přeložil Lucie SCHÜREROVÁ. Brno: BizBooks, 2014. 545 s. ISBN 978-80-251-2595-3.

FRANKE, Antonín. *Statistiky cestovního ruchu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 230 s. ISBN 978-80-7357-717-9.

HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna, 2006. 223 s. ISBN 8071689483

HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ, Jan SEGER a Jakub FISCHER. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6

HOUŠKA, Petr a Zdenka PETRŮ. *Cestovní ruch v působnosti orgánů EU: (vybrané dokumenty)*. Praha: Oeconomica, 2010. 275 s. ISBN 978-80-245-1645-5.

HOŠKOVÁ, Pavla. *Statistika I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2013. 182 s. ISBN 978-80-213-2341-4

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. 207 s. ISBN 978-80-247-4603-6.

KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. *Cestovní ruch*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 154 s. Skripta. ISBN 978-80-244-5189-3.

LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch: teoretická a právní východiska*. V Praze: Idea servis, 2015. 249 s. ISBN 978-80-85970-86-9.

LOCHMANNOVÁ, Alena. *Cestovní ruch*. Prostějov: Nakladatelství a vydavatelství Computer Media, 2015. 112 s. ISBN 978-80-7402-216-6.

ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea servis, 2010. 405 s. ISBN 978-80-85970-68-5

PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní turismus*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 251 s. ISBN 978-80-247-4862-7.

PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 262 s. ISBN 978-80-247-3643-3.

PETRŮ, Zdenka. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2., upr. vyd. Praha: Idea servis, 2007. 124 s. ISBN 978-80-85970-55-5.

PLZÁKOVÁ, Lucie a Petr STUDNIČKA. *Řízení cestovního ruchu v České republice - minulost, současnost, budoucnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 204 s. ISBN 978-80-7478-593-1.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Ostrava: Key Publishing, 2009. 187 s. Management. ISBN 978-80-7418-028-6.

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. 213 s. ISBN 978-80-247-4039-3

SOUČEK, Eduard. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. Edice učebních textů. Kvantitativní metody. 267 s. ISBN 978-80-86730-06-6

STONE, Brad. *Uber a Airbnb mění svět: příběhy sdílené ekonomiky*. Přeložil Jiří PONDĚLÍČEK. Praha: Grada, 2019. 317 s. ISBN 978-80-271-0779-7.

SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. 107 s. ISBN 9788021317369

ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 107 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4576-2

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2

Seznam internetových zdrojů:

ASOCIACE HOTELŮ A RESTAURACÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *O Asociaci*. [online]. [cit.2019-11-01]. Dostupné z: <https://www.ahrcr.cz/>

CZECHTOURISM. *Základní informace*. [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Airbnb a ČSÚ zahajují partnerství pro sdílení agregovaných dat*. [online]. 2019. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/airbnb-a-csu-zahajuji-partnerstvi-pro-sdileni-agregovanych-dat>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cestovní ruch*. [online]. [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cestovni_ruch

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Časové řady*. [online]. [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cru_cr

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika od roku 1989 v číslech – aktualizováno 12. 12. 2019*. [online]. [cit. 2019-12-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-2018#10>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika*. [online]. 2020. [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t-hdp-

EUROSKOP. *Vstup ČR do Schengenu*. [online]. [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

CZECHTOURISM. *Základní informace*. [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>

HOTELSTARS.CZ. *Často kladené otázky*. [online]. [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.cz/default-faq>

LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch, základy a právní úprava. Organizace a řízení cestovního ruchu v České republice*. [online]. 2013. [cit. 2019-08-25]. Dostupné z: https://www.vspj.cz/ISBN/Skripta%20-%20VŠPJ/Cestovní%20ruch%20-%20Ivica%20Linderová.pdf?fbclid=IwAR3Jo0fus03UrKdKXQ3HEf6LyBovG6EVr2_9Vqq_2Zd8z5M9y1-V83-7F8A

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Cestování po EU/Schengenu*. [online]. 2019. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/cestovani-po-eu-schengenu-286796.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>,

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Cestovní ruch*. [online]. [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu pro rok 2014 – 2020*. [online]. PDF. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>

NOVOTNÝ, J., Nosek, V., Jelínek, K. (2014): EasyStat. Přírodovědecký fakulta UK, Praha. Dostupné z: http://web.natur.cuni.cz/~pepino/EasyStat_1_0_manual.pdf

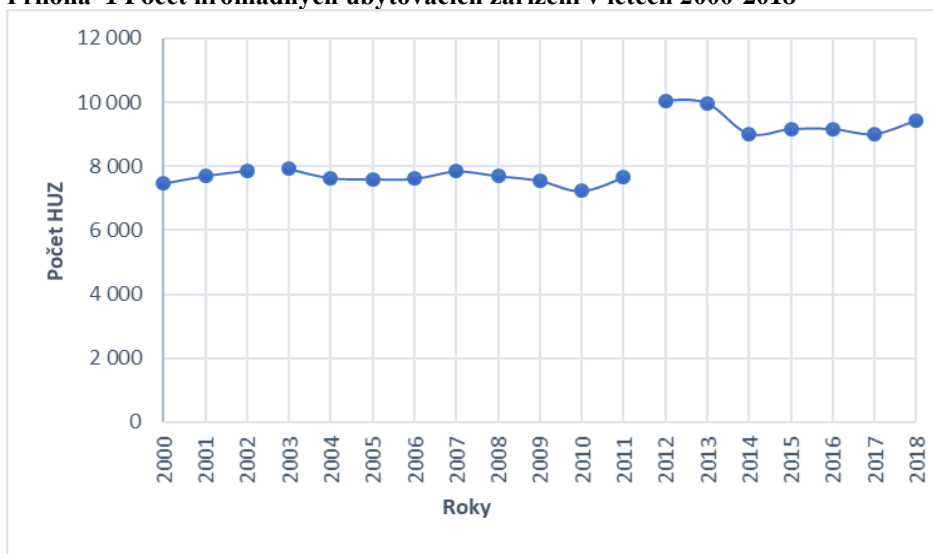
TUČEK, Jan. *Ministerstvo pro místní rozvoj. Příjezdový cestovní ruch 2009 – 2015*. [online]. 2012. (PDF). [cit. 2019-08-01]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/ba3def26-2704-4b99-9153-dfd71e6c75a0/Prijezdovy-cestovni-ruch-CR-za-duben-az-cerven-2012.pdf?fbclid=IwAR29pQEfm2hG6vlfKj2CEFAJ6UpwPrPK13Vzqv3XCBo-mTZroPxp9guoDKA>

UNIHOST. Sdružení podnikatelů v pohostinství, stravovacích a ubytovacích službách ČR. *O nás*. [online]. 2004.[cit. 2020-02-09]. Dostupné z: <http://www.unihostostrava.cz/www/cz/o-nas/>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 262/2006 Sb. *Zákoník práce*. [online]. 2007. [cit.2019-11-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

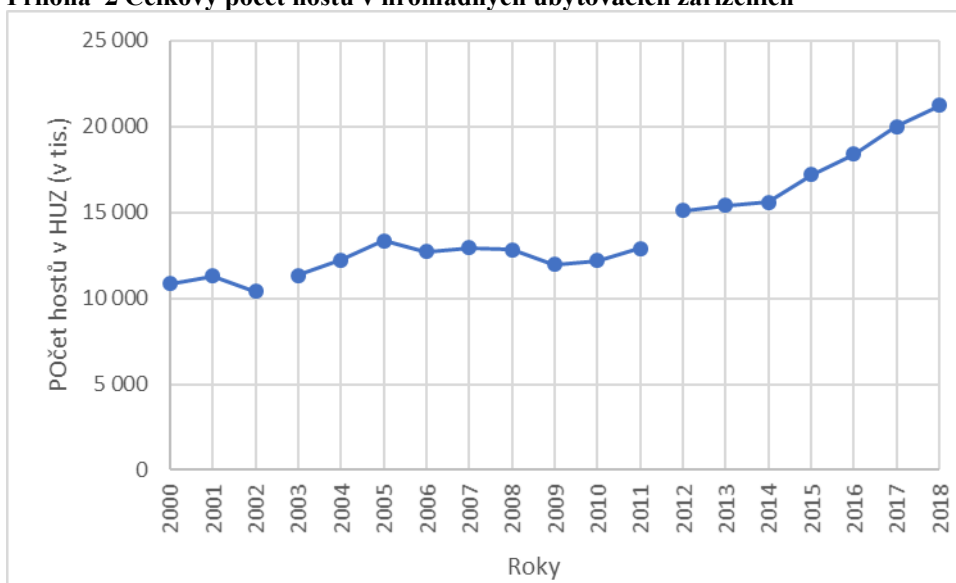
7 Přílohy

Příloha 1 Počet hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000-2018

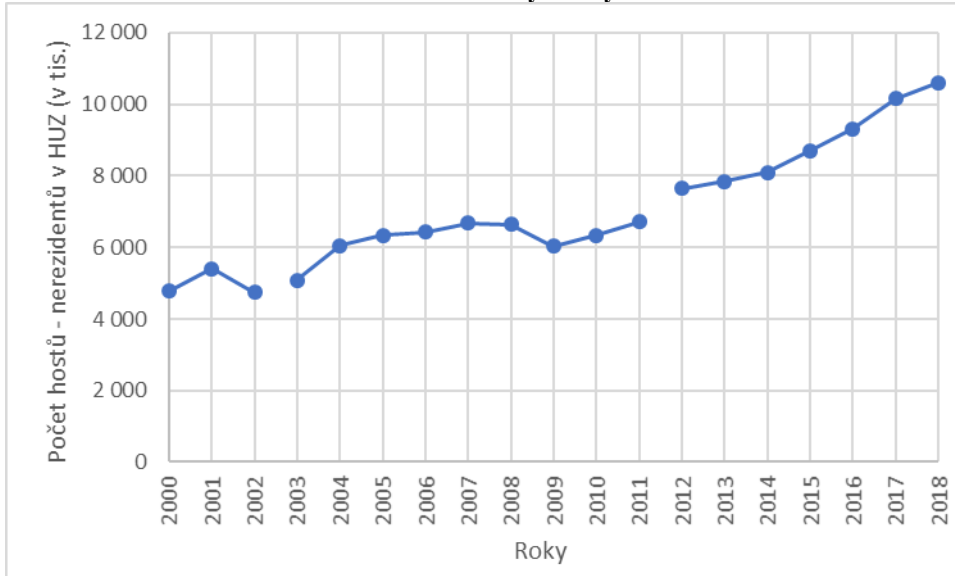
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 2 Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

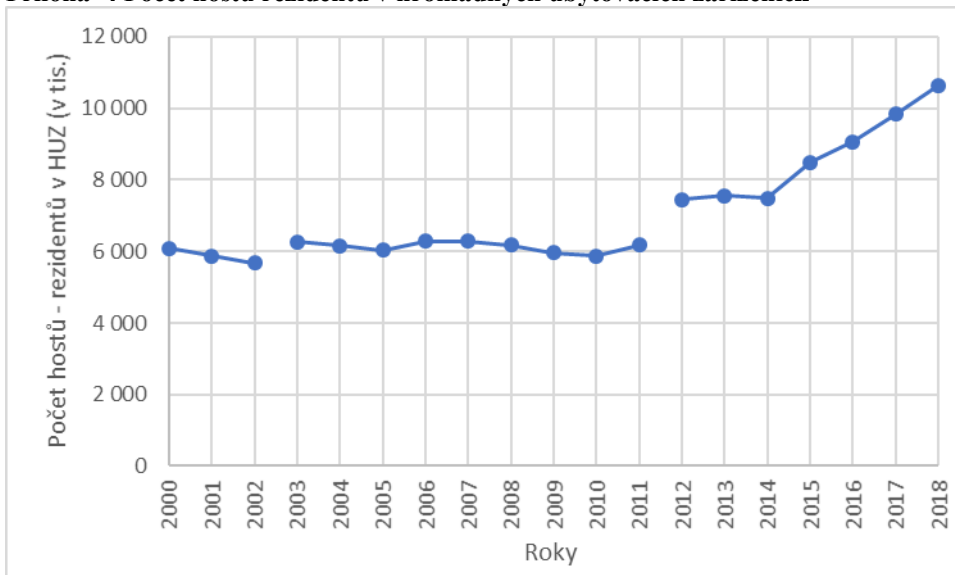
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 3 Počet hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

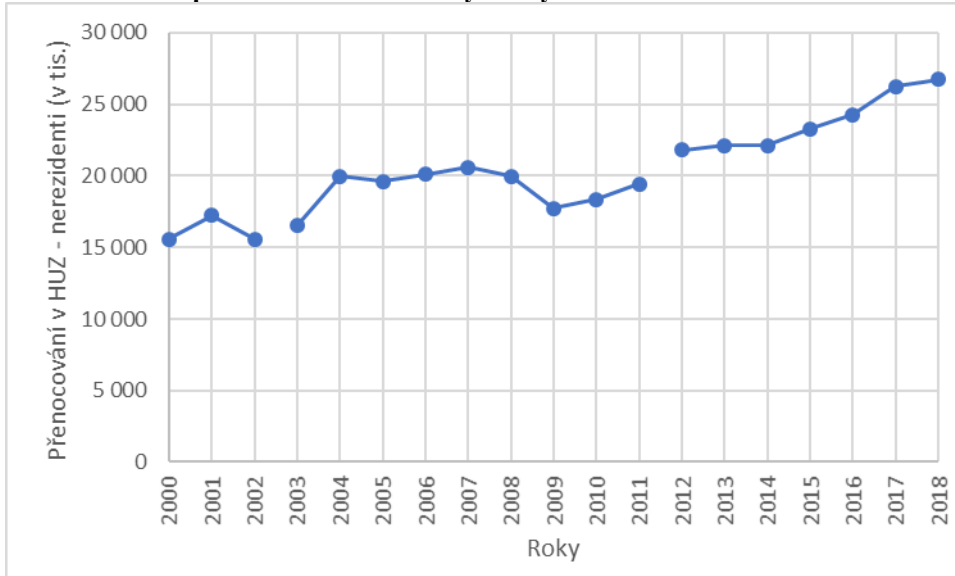
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 4 Počet hostů rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních

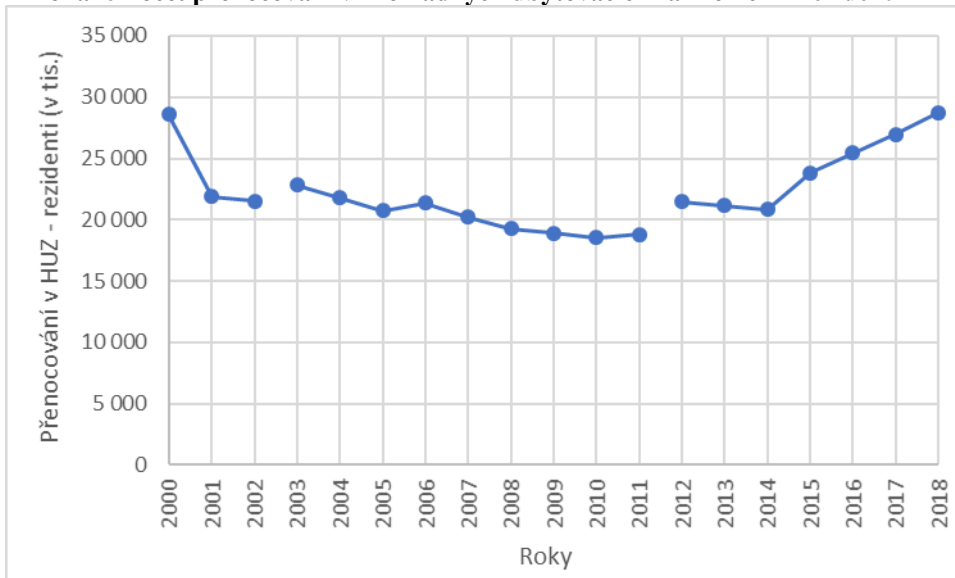
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 5 Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních – nerezidenti

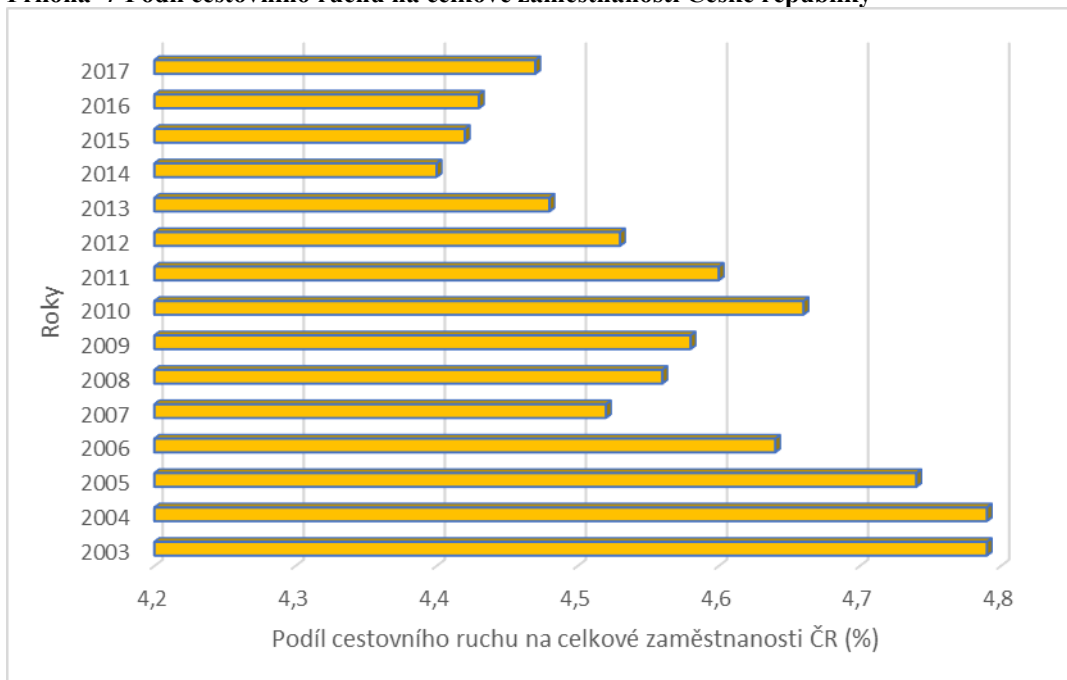
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 6 Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních – rezidenti

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 7 Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti České republiky

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování